

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Юфыгъо зэфэшъхьафхэм ахэплъагъэх

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет зичэзыу планернэ зэхэсыгъоу илагъэр зэрицагъ АР-м и Лышъхьэ ипшъэрылхэр зыгъэцкIэрэ КъумпIыл Мурат. БлэкIыгъэ зэхэсыгъом Юфыгъо шъхьалэу кыщалэтыгъэхэр гъэцэкIагъэхэ зэрэхъугъэм, гумэкIыгъоу, щыкIагъэу шылэхэм къэзэрэ-угоигъэхэр атегушылагъэх.

АР-м архитектурэмрэ къэлэгъэпсынымрэкIэ и Комитет итхьаматэу Ольга Баклановам анахъу ыналэ зытыридагъэхэм ащыщ Адыгеимрэ Краснодар краимрэ ягъунапкъэхэр шапхъуу шылэхэм адиштэу гъэунэфыгъэнхэр. Ащ къызэриуагъэмкIэ, республикэм муниципальнэ образованиехэм мы лъэныкъомкIэ зи зэшIуахыгъэп Iоми ухэукъоштэп. Джырэ лъэхъаным щыкIагъэу шылэхэм ядэгъэзыжын зэгъусэху дэлажъэх.

АР-м и Лышъхьэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие епхыгъэу Юф зышIэрэ УплъэкIун гъэлорышIапIэм 2011-рэ илъэср къызиыхагъэм къыщегъэжагъэу зэшIуихын ыплъэкIыгъэхэм, правовой актэу шылэхэр законодательствэм дештэхэмэ, нэмыкI Юфыгъохэм зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр нэужым анэсыгъэх.

ГумэкIыгъоу, щыкIагъэу шылэхэм шъхьэихыгъэу атегушылэгъэныр, ахэр зэшIохыгъэ зэрэхъугъэм министерствэхэм, ведомствэхэм, комитетхэм, къулыкъухэм аналэ тырагъэтыныр пшъэрылхэ шъхьалэхэм зэрашъщыр КъумпIыл Мурат къэзэрэугоигъэхэм агу къыгъэкIыжыгъ. Шъхьадж къытефэрэр шIокI имыIэу ыгъэцкIэн зэрэфаем аналэ тыраригъэдзагъ. ПсыкIуным къыздихыгъэ гумэкIыгъохэм ядэгъэзыжын зилахэ къыхэзылхъагъэхэм зрафэрэзэр, ау мы лъэныкъомкIэ джыри шIэгъэн фаеу шыIэр зэрэбэр пашэм хигъэунэфыкIыгъ.

Юфгъабзэм хэлэжъагъэхэр нэмыкI Юфыгъохэм ахэплъагъэх, ахэр гъэцэкIагъэ зэрэхъуэхэр къэкIошт зэхэсыгъом щауплэкIунэу зэдаштагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

КъумпIыл Мурат хэлэжъэшт

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ ипшъэрылхэр зыгъэцкIэрэ КъумпIыл Мурат Санкт-Петербург кIуагъэ я XV-рэ Дунэе экономикэ форумэу мэкъуогъум и 16 — 18-м мыщ щыкIоштгым хэлэжъэшт.

Урысые экономикэ форум шъхьалэм хэлэжъэхэрэр глобальнэ экономикэм, инвесторхэм Урысыем аналэ нахъ къытырягъэдзэгъэным, технологиякIэхэм япхыгъэ Юфыгъохэм атегушылэхуу рахъухъэ. Отраслэ зэфэшъхьафхэмкIи зэзэгъыныгъэхэр зэдашIынхуу мэгугъэх.

КъумпIыл Мурат Адыгеим амалэу илэхэм къэгъэлъэгъонэу «Темыр Кавказыр: неущрэ мафэмкIэ амалэу шылэхэр» зыфиIорэм нэIуасэ шыфишIыштыгъ. ГъэрэкIо Санкт-Петербург щыкIогъэгъэ форумым икIууххэм атегуу Урысыем ирегионихмэ — Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Темыр Осетием, Дагъыстан, Адыгеим ыкIи Краснодар краим зэзэгъыныгъэ зэдашIыгъагъ Адыгэ Республикэмрэ Краснодар краимрэ лыжэ курортхэр ащыгъэпсыгъэнхэм фэгъэхъыгъэу.

— Мы илъэсым кластерым изэхэщэнкIэ Юфышхо рагъэкIокIыгъ — зэзэгъыныгъэ заулэмэ акIэтхагъэх, Мыекъопэ районим итурист-рекреационнэ шъолыгър хэхъоныгъэ зэришIышт планым, джаш фэдэу курортэу «Лэгъо-Накъэ» илъэс псаум Юф зэришIышт мастер-планым ягъэхъабырын Юф дашIэ. Инженер инфраструктурэм къыхиубытэрэ псэуалэхэм ягъэпсын республикэр ишъыпкъэу пылтыгъ. Мы илъэсым ищылэ мазэ и 1-м ехъулэу сомэ миллиардрэ миллион 60-м ехъурэ мы лъэныкъом шыпэлудгъэхъагъ, — хигъэунэфыкIыгъ КъумпIыл Мурат. — Регионхэр мы форумым зыхэлажъэхэкIэ, эксперт пэрытхэм яшIошIхэр зэрагъэшIэн, ялофшIэн анахъу зыфэгъэзэгъэшт лъэныкъохэм атегушылэхэ алъэкIышт.

ЗэдэгущыIэгъум хэлэжъэштых Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ лыкIоу Темыр Кавказ федеральнэ шъолыгърым шыIэу, Урысые Федерацием и Правительствэ и Вице-премьерэу Александр Хлопонинер, «Кэс дэ Депо э Конси гнасьон» (Франциер) итхьаматэу Мишель Бувар, ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» зыфиIорэм идиректорхэм ясовет итхьаматэу, ОКР-м ивице-президентэу Ахмед Билаловыр. Урысыем и Президентэу Дмитрий Медведевым ащ пэшэныгъэ шызэрихъанэу мэгугъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ ипресс-къулыкъу

ГъэрэкIорэм елъытыгъэмэ, нахъ макI

Зэтыгъоу атырэ ушэтынхуу жъоныгъокIэ мазэм ыкIэм ыкIи мэкъуогъум икъежъапIэ шылагъэхэм якIууххэр къэнэфагъэх. Литературэм нэмыкIэу, адрэ предметхэмкIэ гурытымкIэ къахыгъэ баллыр гъэрэкIорэм елъытыгъэмэ, мыгъэ нахъ макIэ хъугъэ.

Къэралыгъо аттестационнэ къулыкъум ипашэ игуадзэу Довгопол Мулиэт къызэриуагъэмкIэ, Адыгеим урысыбзэмкIэ тест баллыр гурытым-

кIэ процент 55,7-м щынэсыгъ, ар икIыгъэ илъэсым нахъи процент 1,8-кIэ нахъ макI. Мы илъэсым балли 100 зы нэбгыри ригъэкъугъэп.

— ЯшIоигъоныгъэкIэ къыхахи биологием зытыгъэ нэбгырэ 607-мэ ащыщэу 16-р анахъ макIэу агъэнэфэгъэ шапхэм шIокIынхэ алъэкIыгъэп, — еIо Довгопол Мулиэт. — Зэрэеспубликэу гурытымкIэ рагъэкъугъэ пчъагъэр процент 65,3-рэ.

Джаш фэдэу блэкIыгъэ илъэсым ебгъапшэмэ, информатикэмкIэ кIууххэр нахъ дэих. Ар зытыгъэ нэбгыри 162-мэ ащыщэу 34-мэ «2» къахыгъ. ЛитературэмкIэ нэбгыри 118-мэ заушэтыгъ, гурытымкIэ баллэу рагъэкъугъэр процент 52-м нэсы.

Къахыгъэ баллым рымырэзэ кIэлэеджакIохэм дэо тхылыхэр къагытх, ар зэхэзыфышт коммисием мэкъуогъум и 17-м зэхэсыгъо илэшт.

ГЭШЪЫНЭ Сусан.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ и УКАЗ

Ю. Г. Садыриным, Н. Р. Шъоумызым, С. А. Пэнэшъум щытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ изаслуженнэ ЮфышI» зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэным ехылылагъ

Псауныгъэм икъэухъумэн яIахышхо зэрэхашIыхэрэм ыкIи гуетыныгъэ фыряIэу Юф зэрашIэрэм афэшI щытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ изаслуженнэ ЮфышI» зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэны:

Садырин Юрий Гаврил ыкъом — псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ муниципальнэ учреждениеу «Мыекъопэ къэлэ поликлиникэу N 2-м» иврач-хирург,

Шъоумыз Нэфсэт Рэмзан ыпхъум — псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ муниципальнэ уч-

реждениеу «Яблоновскэ муниципальнэ поликлиникэм» иврач-эндокринолог,

Пэнэшъу Светланэ Ахмэд ыпхъум — псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ муниципальнэ учреждениеу «Мыекъопэ къэлэ поликлиникэу N 4-м» иврач-кардиолог.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ ипшъэрылхэр зыгъэцкIэу КЪУМПIЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 15, 2011-рэ илъэс N 69

Чанэу лыр атыгъ

Мэкъуогъум и 16-м, пчэдыжым, лыр зыщахашырэ Адыгэ республикэ станцием «къеклокырэ станцие цыклоу» илэр Лениным ыцлэ зыхьырэ гупчэм кышыуцугъ. Орэд мэкъэм дахэу а чыплэм кышылуштыгъэм узерищалэщтыгъ. Машинэ пльыж кыхьэм цыфхэр ехьэх, къеклыжых.

— Къэралыгъо хабзэм илофышлэхэм непэ лыр аты, — кьелуатэ станцием иврач шхьалэу ЦуукI Малыч, — лытыным имэхьанэ зыкьедгъэлэтыным пае мыщ фэдэ ак-

цихэр бэрэ зэхэтэщэх, ишлуагъи къаклоу сэлъытэ.

БлэкIыгъэ илъэсхэм лъылитрэ пчъагъэу аугъоштыгъэм ебгъапшэмэ, мыгъэ ар нахьыбэ хьугъэ (литрэ мини 3-м ехъу). Арэу щыт нахь мышлэми, икьушт плонэу щытэп.

Ифтхьабзэм министрэхэр, депутатхэр, Мыекьопэ къэлэ администрацием илофышлэхэр хэлэжыагъэх, чанэу къеклолагъэх.

ІШЪЫНЭ
Сусан.

Сурэтыр Ішъынэ Аслъан тырихыгъ.

Ныбджэгъум фэгъэхьыгъэ гушы

Цыф шлагъоу, лэжъэ-клошхоу, ныбджэгъушлоу ГутIэ Мосэ Юсыф ыкьор зэрэтхэкIыжыгъэр лъэшэу гукъау.

ГутIэ Мосэ Юсыф ыкьор 1927-рэ илъэсым мэкъуогъум и 22-м къуаджэу Пэнэжыкьуае кышыхьугъ, кызырхьухьагъэр мэкъумэщышлэ унагъу. 1944-рэ илъэсым ятэ заом зыщэфэхым ыкIи 1946-рэ илъэсым янэ идунай зехъожьым илъэс 19 нахь зымыныбжыгъэ кIалэм ышнахьыкIиплырэ ышыпхурэ кы-Іэтынхэ фаеу хьугъэ. Теуцожь районыр шхьафит зашIыж нэуж Мосэ трактор бригадэм прицепщикэу, етIанэ учетчикэу, бригадирым илэпылэгъоу цылажэу регъажьэ. Дзэ къулыкьум кызыкIыжырэ нэуж комсомол, партийнэ Іофхэр егъэцакIэх. Заочнэу Кубанскэ мэкъумэщ институтыр кьеухы, инженер-механик сэнэхьатыр зерегъэгъоты.

1969-рэ илъэсым итыгъэгъазэ Мосэ мэкъу-мэщымкIэ профсоюзхэм яхэку комитет итхьаматэу хадзы ыкIи Іеплэсэныгъэшхо хэлъэу, Іофэу ыгъэцакIэрэмкIэ пшъэдэкIыжышхо зэрихьырэр кыгурылозэ илъэс 18 мы ІэнатIэр дэгъоу зэрехъэ.

Мэкъу-мэщым, культурэм гъэхьагъэхэр зэращишIыгъэхэм афэшI ГутIэ Мосэ орденэу «Знак Почета» зыфиорэмрэ медалиплырэ кыфагъэшъошагъэх, а медальхэм зэу ащыщ «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941 — 1945 гг.» зыфиорэр.

Шлушлагъэу илэхэм апае ГутIэ Мосэ егъэшIэрэу цыфхэм агу илътхэ. Зидунай зыхъожьыгъэм иунагъо исхэмрэ илахьылхэмрэ тафэтхьаусыхэ, якъин адэтэгъошы.

Мы цыф шлагъор гукъэ-кIыж дахэкIэ тыгу кьинэжыщт.

Іоф дзэушлагъэхэр, иныбджэгъухэр.

ЗЭХЭСЫГЪО ИАГЪ

Краснодар край общественнэ организациеу «Адыгэ Хасэм» и Генеральнэ совет зэхэсыгъоу илагъэм кышчалэтыгъэ Іофыгъохэр зэкIэ лъэпкъым, хэхэс тильэпкъэгъухэм афэгъэхьыгъагъэх.

Тыркуем кыкIышт адыгэ кIэлэцIыкIухэр Адыгэ Республикэм ыкIи Краснодар краим зацаплыхьанэу шIэхэу кы-зэрэсышгъэхэм, «Кубань шыпэ-урэ цыф лъэпкъхэм я Ун» зыфиорэ этнографическэ комплексим ипроект зэрэдэлэжъэщтхэм, «Адыгэ (черкес) къуадж» ылоу Шъачэ шагъэп-сышт этнокомплексим ипроект ишIын, Тыркуем шыпэурэ тильэпкъэгъухэм апае агъэхъазырыр тхылъэу «История Черкессии и черкесского народа с древнейших времен до наших дней» зыфиорэм иухын, ар тыркубзэкIэ зэдзэкIыжыгъэным, нэмыкIэхми ащ щатегушылагъэх.

Джащ фэдэу Краснодар край общественнэ организациеу (ККОО) «Адыгэ Хасэм» ипр-редставительствэ МЧС-м кы-щызэлухыгъэным зэрэфаехэм,

шапсыгъэхэм ялэпкъэ Зэфэс унашъоу ышIыгъэхэр кыдэ-зылътэрэ зэхьокIыныгъэхэр Краснодар краим и Устав фэ-шIыгъэнхэм, Шъачэ 2014-рэ илъэсым шыклошт кIымэфэ Олимпиадэм ККОО-м еплъы-кIэу фырилэхэм атегушылагъэх.

«Адыгэ Хасэм» итхьаматэу Сэхьутэ Аскэр игушылэхэм кьахигъэщыгъ ІэкIыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ тильэп-къэгъухэм яшыпкьэу Іоф зарадашIэрэр, бгъуитIури зых-лэжъэрэ Іофтхьабзэхэр зэрэз-хашчэхэрэр. Бэдзэогъу-Іоныгъо мазэхэм хэхэс адыгэхэм яобщес-твеннэ организациехэм ялЫ-кIохэр ККОО-м кырагъэб-лэгъэщтых.

Хы ШлуцIэ Іушъом шыпсэ-урэ адыгэхэм ягумэкIыгъохэр зэшIохыгъэнхэм фэшI, зэхэ-сыгъом кышчалогъэ еклола-кIэхэри кыдалыгъэтэхэзэ, Крас-нодар краим и Устав нахь псынклэу зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм тегъэпсыхьэгъэ Джэпсалгъэ агъэхъазырынэу зэдаштагъ.

ШЪАУКЪО
Аслъангуащ.

Нэбгыри 100-м ехъу хэлэжыагъ

Профсоюзхэм я Адыгэ рес-публикэ организацие иклэщаклоу медицинэм илофышлэхэм афыз-хашчэгъэгъэ спорт мэфэкIыр гъэ-шIэгъонэу кIуагъэ. Ізэплэ-про-филактическэ учреждение 16-мэ ащылэжъэрэ нэбгыри 100-м ехъу кышыцэлэуагъэ мэкъуогъум и 10 — 11-м Мыекьопэ меди-цинскэ колледжым. ВолейболымкIэ, стритболымкIэ, стол-кIыу теннисымкIэ, шахматхэмкIэ медикхэр зэнэкьокьугъэх.

Урысыем ыкIи Адыгеим якъэ-ралыгъо гимнхэр кызырагъа-Іохэм ыуж спартакиадэм хэлэ-жъэхэрэм ямарш-парад дахэу кIуагъэ. Командэхэм ялЫкIохэм ахэтыгъэх Адыгэ Республикэм псауныгъэр кьэухьумэгъэнымкIэ и Министерствэ илофышлэхэр, сымэджэщ зэфэшъхьафхэм яв-рач шхьалэхэр, яотделениехэм япашчхэр, медсестрахэр, лабо-рантхэр, экономистхэр, бухгал-терхэр...

Спартакиадэм хэлэжъэхэрэм шлуфэс кьарахыгъ, текIоныгъэ кыдахынэу къафэлтэІуагъэх Адыгэ Республикэм псауныгъэр кьэухьумэгъэнымкIэ иминистрэу Натхьо Разыет, псауныгъэр кьэ-ухьумэгъэным илофышлэхэм

яреспубликэ профсоюз органи-зацие итхьаматэу Людмила Уса-чевар, АР-м ипрофсоюзхэм я Федерацие ипащэ игуадзэу Гьогъо Хьазрэт, нэмыкIхэри.

Спорт зэнэкьокьухэр гъэшI-гъонэу, зэфагъэ хэлъэу кIуагъэх. Ар зишлушлагъэр судья шхьа-Іэу агъэзэфэгъэгъэ Ю. В. Бело-выр ары.

Зэнэкьокьухэм анахь лъэшэу, командэ анахь зегурыложьэу зы-къашызыгъэлъэгъуагъэхэр, те-кIоныгъэ кыдэзыхыгъэхэр Мыекьопэ къэлэ клиническэ сымэджэщым, Мыекьопэ гупчэ район сымэджэщым ыкIи судеб-нэ-медицинэ экспертизэмкIэ Адыгэ республикэ бюром яехэр арых. Ахэр шлухьафтынхэмкIэ, дипломхэмкIэ хагъэунэфыкIы-гъэх, спартакиадэм хэлэжыагъэ-хэм бгъэхалъхьэхэр рзэныгъэ тхылъхэмрэ аратыгъэх.

Джыри спартакиадэхэр мыщ кыкIэлъыкIоштых, медикхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным ар изы амалышлоу цыгытшъ.

Псауныгъэр
кьэухьумэгъэным
илофышлэхэм яреспубликэ
профсоюз организацие
итхьаматэу
Л. А. УСАЧЕВАР.

Цыфхэр регъэблагъэх

Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэІукIэ и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Хьаджэбыекъо Руслъан Хьисэ ыкьом пар-тиеу «Единая Россия» зыфиорэм и Тхьаматэу В. В. Пути-ным и Регион общественнэ приемнэ мэкъуогъум и 23-м сы-хьатыр **10.00-м** кышыублагъэу **13.00-м** нэс цыфхэр регъэб-лагъэх. Чыплэу шьузэклэлэщтыр: **кь. Мыекьуапэ, ур. Крас-нооктябрьскэр, 4. Телефонэу шьэузытеоштыр: 52-76-02.**

Зыльэгъугъэ шыла?

2011-рэ илъэсым мэкъуогъум и 12-м, сыхьатыр 22-м адэжъ, гьогоу Шытхьалэ — Джаджэ — Зэкъошныгъэ зыфиорэм амыгъэунэфыгъэ водителэу машинэр зезыфэщтыгъэр кIэлэ ныбжыкIэм техьагъ. Шьобжэу хихыгъэхэм апкь кыкIыкIэ ащ ыпсэ а чыплэм щыхэкIыгъ.

А хьугъэ-шлагъэм фэгъэхьыгъэ къэбар горэ зышIэрэ шы-лэмэ, телефон номерхэу 8-877-799-12-82-м, 8-960-436-27-27-м е 02-м шьукьытеу.

МВД-м къеты

Адыгеим и МВД идежурнэ часть кызырритыгъэмкIэ, мэкъуогъум и 4-м кыще-гъэжыагъэу и 10-м нэс бзэджэшIэгъи 160-рэ республикэм щызэрахьагъ. Ахэм янахьыбэр тыгъон Іофых — 44-рэ, ащ кыкIэлээкIо эко-номикэм епхыгъэу зэрахьэгъэ бзэджэшлагъэхэр — 17, наркотикхэр гьогогъуи 4 кьалахыгъ. БзэджэшIэгъи 143-рэ зэхафыгъ.

Социальнэу мыухьумэгъэ цыфхэм, зыныбжъ хэкIо-тагъэхэм бзэджэшлагъэу ады-зэрахьэхэрэр нахьыбэ зэрэ-хьухэрэм, ахэр дэгъэзыжы-гъэнхэм пае Іофтхьабзэу «Пенсионер» зыфиорэр рес-публикэм щэкIо. Шхьэзэкъо пенсионерхэм участковхэр аІукIэщтых, зэрамыгъэщIэ-щтхэм тегъэпсыхьэгъэ тхы-гъэхэр аратыштых.

Мэкъуогъум и 8-м Мые-кьуапэ и ОВД илъэс 22-рэ зыныбжэ кIалэм имашинэ зэрэафьжыагъэмкIэ макъэ кыыригъэлугъ. Лыхьон Іоф-хэм яшлуагъэкIэ автомобилэу ВАЗ-2106-р урамхэу Завод-скоимрэ Железнодорожнэмрэ зыщызэхэкIыхэрэм кышча-гъотыжыгъ. Бэ темышIэу бзэджащIэри кьаубытыгъ, ащ

илъэс 19 ыныбжъ, Бжъэды-гъухьаблэ щыщ. Нэужым нафэ зэрэхьугъэмкIэ, кIэлэ ныбжыкIэм фэдэ бзэджэшIа-гъэхэр ыпэкIи зэрэзэрихьа-гъэхэм пае лыхьуштыгъэх.

АР-м и ГИБДД икьулы-кьушлэхэм ягулыгъэ ишлуагъэ-кIэ Мыекьуапэ кышчагъэ-уцугъэ автомобилым исыгъэм наркотикхэр зэригъыыр кы-чIагъэщыгъ. ВАЗ-2105-р зе-зыфэщтыгъэм изеклоклэ-шы-кIэхэр зэрэмытэрэзхэм гу альымытэнэу щытыгъэп. Ар кьагъэуцуи идокументхэр кыштэнэу зыралом, гузэжъо-гъу хэфагъэу зэтхъожьызэ, пакет цыкIум илгыр ыгъэ-былгынэу пылгыгъ. Медици-нэ уплэкIуным фэмыеу води-телым ылуагъ, ау ащ пае кьэ-мынэу ащ пшъэдэкIыжъ ра-гъэхьыщт.

ШЪАУКЪО
Аслъангуаш,
«Адыгэ макъэм»
ижурналист.

ПСЫКЪИУНЫМ ИЛЬЭУЖХЭР

Цыфхэм агухэр мэжъужьых, гъашлэр лъэклуатэ

Шэуджэн районым джынэс зынахь ин къыщымы-хъугъэ псыкьиуным хатэхэр, шагухэр, унэхэр зыди-хьыхи, зэкълэжыгъ. Ащ къыщегъэжьагъэу республикэм икьулыкъу зэфэшъафхэр цыфхэм лэпылэгъу зэрафэхъуштхэм ыуж итых. Ахэм ащыщых чыплэ ад-министрациехэм, межведомственнэ комиссиехэу районхэм ащызэхэщагъэхэм, МЧС-м, СЭС-м, нэмык чыплэ къулыкъухэм ялофышлэхэр.

Сыда къадэхъу-гъэр адэ? Тхьа-мыклагъоу къа-щышлэгъэм ипэгъоклэу, зы унагъуи хамы-гъээу, хэбзэ лэ-пылэгъур цыфэу псыр къызклэогъагъэхэм къа-зэраратыжырэ шыклэм район администрацием ипашэ игуадзэу, псы-кьиуным къыздыхыгъэ гумэклыгъохэм ядэгъэ-зыжын лыпллэрэ рай-он комиссием ипашэу Мэрэтыкьо Аслъан ты-щигъэгъозагъ.

— Аслъан, нэпкхэм къадэклыгъэгъэ псышхор цыфхэм къызаклэогъагъэм мэфэ 20-м ехъу тешлагъ. Ащ зэрарэу къыхыгъэр зы-фэдэр ыкӀи зыфэдызир къэшъулътэжыгъэх. Сыда пчъагъэхэм къалуатэрэр?

— Межведомственнэ комис-сием зэфэхьысыжъэу ышлэгъэ-хэмкӀэ, районым ипсэупӀи 6-мэ ащыпсэурэ унэгъо 463-м псыр къаклэогъагъ. Ахэм ащыщэу 4-р къызэхэопагъ, ахэм нэбгырэ 15 ащэпсэу, адрэхэми зэрар зэфэ-шъафхэр арихыгъ. ТхэкӀо-уплэкӀокӀо комиссием хэтхэм унагъохэр зэкӀэ къатхыагъэх, унэгъо 404-мэ ятхылъхэр агъэ-хъазыри, МЧС-м агъэхыгъэх. Унэ 28-мэ цыфхэр ащыпсэу-горэхэп, унэ 14-р нэкӀи.

Псыр къызклэогъэ унагъохэм, пэшлорыгъэшъэу къызэрэтлгы-тагъэмкӀэ, сомэ миллиони 4-рэ мин 850-рэ фэдиз къатэфэнэу щыт.

— Унэхэм анэмыкӀэу социальнэ-культурнэ псэуалэхэм псыр зы-клэхьагъэхэр ахэтха?

— Ащ фэдэу объект 22-рэ тӀ. Ахэм клубхэр, тучанхэр, еджа-пӀэхэр, кӀэлэцӀыкӀу ӀыгыпӀэхэр ахэхьэх. Анахъэу псым зэрар зэригъэкӀыгъэхэр къуаджэхэу Хьатыгъужыкыуае, Джыракые, Мамхыгъэ адэт еджапӀэхэр, Джыракые кӀэлэцӀыкӀу ӀыгыпӀэр арых.

— Ошлэ-дэмышлэ тхьа-мыклагъохэм цыфэу гумэклыгъо къызыфа-хыгъэхэм хэбзэ ахъцэ лэпылэгъу къазэраратын фаер Урысые Федераци-

ем и Правительствэ иунашъохэм ащыгъэн-фэгъахэу щыт. лэпылэгъур цыфхэм къалэкӀахэу ригъэгъа-гъа?

— Хэбзэ ахъщэр щэу зэтеу-тыгъэу цыфхэм къафатӀупшы. Псыр къызклэогъэ унагъохэм арыс нэбгырэ пэпчъ сомэ мини 10 зырыз къараты, ау цыф пчъагъэр 5-мэ, 6-мэ ыкӀи нахьы-бэмэ, сомэ мин 50-м шокӀырэп унагъом кытефэрэр.

Псыр зиунэ ихьи зымылкъу-лапӀэхэр, зищыгынхэр ыгъэфы-къуагъэхэм сомэ мин 50 зырыз, зиӀэр зэкӀэ хэкӀодагъэхэм — ми-ни 100 зырыз къараты.

Зиунэ зэхэкъутагъэхэм псэ-упӀэ ращэфыжынэу сертификат-хэр къаратыгах. Ащ фэдэу унэ-гъуи 3 Къэбыхъаблэ, зы унагъо Пшычэу адэсых. Цыфхэм ахъ-щэ лэпылэгъур къаратынэу ра-гъэгъэгъах.

— Зиунэ, зищагу, зиха-тэ псым зэрар рихы-

гъэу, ау комиссием лӀоф зэришлагъэм ымыгъэрэ-загъэхэр цыфхэм къа-хэклыгъэхэа?

— Бэп, ау унэгъо заулэмэ тхьаусых тхылъхэр къатхы-гъагъ, жилищнэ инспекцием тыкъеджи, икӀэрыкӀэу ахэр яд-гъэуплэкӀужыгъэх, бгъуитӀум-

кӀэ зэгурылуагъэхэу ятхылъхэр агъэхъазырыгъэх.

— Аслъан, лэжыгъэ-хэми псыр зэракӀэхъэ-гъагъэр, зэрар зэрари-гъэкӀыгъэр тэшлэ. Не-пэ ахэм языхтэ сьд фэда?

— ЗэкӀэмкӀи бжыхъэсэ ыкӀи нэмыкӀ культурэ гектар 2004-мэ псыр акӀэтыгъ. Ахэм ащыщэу гектар 366-р икӀэрыкӀэу апхьы-жынэу хъугъэ — чыгум тыгъэ-гъазэрэ натрыфрэ тырапхъэ-жышт. Чылапхъэу ящыкӀэ-гъэщтыр республикэ фондывм щыщэу ыпӀэ аламышэу къа-рышт, джащ фэдэу гъэстыны-пхъэхэри нахь пыутэу къарашэ-щтых.

— Нахьыбэу ыкӀи нахь лээшэу псыр къыздэ-хъэгъагъэр Къэбыхъа-блэрэ Пшычэурэ. Гъэ-къэбзэжын лӀофшлэн-хэмкӀэ ахэм икӀоу лэпы-лэгъу агъотыгъа?

Экзаменхэм ятыгъо псыкьиуныр тефагъэми, ащкӀэ изэрар къэкӀуагъэп. ЕГЭ-р зыщатыхэ-рэр еджэпӀитӀу — къуаджэу Мамхыгъэ ыкӀи поселкэу Заре-вэм адэтхэр арых.

— Дмитрий Медведе-вым Краснодар краимрэ Адыгеимрэ ау сьдми псыхъуи 5-мэ псыр зэу къащыдэкӀын ымылэ-кӀыштыгъэу къылогъагъ. Москва кыкӀыгъэгъэ уплэкӀуакӀохэри МЧС-м икьутамэ къыфэкӀогъа-гъэх. Сыда ахэм районым щагъэунэфы-гъэр?

— Дамбэхэм языхтэ ауплэ-кӀунэу зэп районым къызэрэ-кӀуагъэхэр. Дамбэхэр районым иехэп, языхтэкӀэ, ягъэфедэкӀэ, ягъэпытэкӀэ пшгъэдэкӀыж зы-хырэр ахэр зыӀэ илъ къэралы-гъо предприятиеу «Гидрострой» зыфӀорэм икьутамэу Адыгэ Республикэм щылэр ары. Псыр къызщыдэкӀыгъэ чыплэхэр къа-плыхъагъэх, джыри къыщы-дэкӀынэу зытешыныхъэхэрэм сурэтхэр атырахыгъэх, гъэцэ-кӀэжыгъэн фаехэр агъэнфа-гъэх. ЗэкӀэмкӀи дамбэхэм ащы-щэу метрэ 2140-рэ ыкӀи лэ-мыдж кӀэшлэгъи 5-рэ агъэцкӀэ-жыныхъэ фае. Районым зыщызы-плыхъагъэхэми псэу къэкӀуа-гъэр зэрэин дэдагъэр ашӀошъ хъугъэ.

— Псым ыгъэфыкъуа-гъэхэм ащыщых гъогу-хэри. Ахэр зыпкӀэ игъэу-цожыгъэнхэмкӀэ лэпы-лэгъу щылэшта?

— РайонымкӀэ гъогу метрэ 20680-рэ гъэцкӀэжыгъэн фаеу къалытагъ. лӀофым пӀухъашт ахъщэр федеральнэ гупчэм кы-тӀупшыщт.

— Цыфхэр зыгъэгумэ-кӀыхэу, ежъхэм яамал-хэмкӀэ зэшлуахын амы-лээкӀынхэу сьд фэдэ лӀофыгъоха къэнагъэхэр?

— Псыр зэкӀэклэжыгъэми, чыплэ оххэм, машэхэм къарына-

гъэу арыт. ЧычӀэгъыпсыхэр къы-дэмыкӀоужыкхэ зыхъукӀэ, псы-уцуагъэхэр рядгъэщыжыщтых.

— Псыкьиуным «бзэ-джэшлагъэу» зэрихъа-гъэм зэрарэу цыфхэм къафихыгъэр пэшлоры-гъэшъэу джыри къэшъу-лытагъэба?

— Ар сомэ миллион 82-рэ мин 738-рэ мэхъу. Тэ зэрэтлэ-кӀэу цыфхэм къатэфэрэ лэпылэ-гъур (хэбзэ ахъщэр) республи-кэ бюджетыр арыми, федераль-нэ гупчэр арыми къызыдикӀы-щтыр нахь псынӀкӀэу къызэранэ-сыштым ыуж титышт.

— Хабзэм нэмыкӀэу псыр къызклэогъэ уна-гъохэм лэпылэгъу къафэ-хъугъэ предприятиехэр, предпринимательхэр къыхэкӀыгъэхэа?

— Тамбовскэм дэт заводэу продукции зэфэшъафхэр щэм хэзышлӀыкӀэрэм, нэкулъ къыдэ-зыгъэкӀырэ цехэу ыкӀи хьалы-гъугъэгъэ заводэу Хьакуры-нэхъаблэ дэтхэм, псылэшлӀу къэ-зышлӀырэ МыекӀопэ фабрикэм япродукции щыщ цыфхэм къа-фарагъэщагъ. Сапый Юныс хьа-джыгъэрэ тыгъэгъэзэ дагъэрэ, Сапый Мурат сомэ мин 20 зы-тефэрэ шхыныгъохэмрэ хьап-щыпхэмрэ къафатӀупшыгъэх. Тутарыч Батырбий сомэ мин 50 район бюджетым кыригъэхьагъ, Хьаджэбыекъо Руслъан — сомэ мини 100-кӀэ, Георгиевскэ чы-плэ коир (ТӀопсэ район) сомэ мин 85-кӀэ лэпылэгъу къафэхъу-гъэх. Дукмасовэ чыплэ зыгъэ-лорышлэжыпӀэм хьаджыгъэрэ утхындзафэрэ къаритыгъ. Кыт-фэгумэкӀыгъэхэм зэкӀэми тафэ-раз.

— Тхьэм ащ фэдэ гумэ-кӀыгъошхо районми, ащ щыпсэурэ цыфхэми къаферэмыхъыж.

— Тхьашъуегъэпсэу.

Сурэтхэр псыкьиуным ильэ-хьан Ӏашынэ Аслъан тырихы-гъэх.

Сэнэхьатэу кыыхахыгэр кын,

Кьалэу Мыекьуапэ протезнэ-ортопедическэ предприятие (ПрОП-р) кызыщызэуахыгэр 1998-рэ илээс ары. Ащ ыпэккэ кьупшхэ зэпыкыгэ е фыкьуагэ зилэ цыфхэр, зылэ е зылакьо пымытыжхэр, зикьупшхэхэм агьэгумэкыхэрэр кьалэу Краснодар клокээ, ящыккэ протезхэр, корсетхэр, нэмыкк пкыгэо зэфэшхьафхэр кышцарагьэшлыщтыгэх. Ау сымаджэмккэ гьогур сыдигуи хылыгэ, ащ кыыхэккэу, ипсауныгэ изытет зэрэмыдэгуми елытыгэу, пстэури ащ нэсынхэ альэкыщтыгэп. Предприятиер кызызэуахыгэм кышцегьэжыагэу кьалэм дэт баракыжхэм ащыщ члэтэу юф ышлэщтыгэми, цыфыбэ кьеклуалэщтыгэ. Джы предприятием илофышлэхэм унэ зетегьэпсыхыагэ афарагьэшлыгэу Мыекьуапэ дэт, предприятием илээс 12 хьугэу Цэй Камаль Мурат ыкьом пэцэныгэ дызэрехьэ.

— 2003-рэ илээс ары унаккэм тыкызыкощыжыгэр, — кытылуагэ Камаль. — Предприятиер зычлэтышт унэр тищыккэ дэдэу шыгыгэ, ар тфагэпсынымккэ Адыгэ Республикэм псауныгэр кьэухьумэгэнымккэ иминистрэу Нэтхьо Разыет инэу ишлуагэ кытигэкыгэ, ащ тыфэраз ыккы гьэзет нэклубгьом джыри зэ сэри, силофышлэхэми «тхьауегьэпсэу» щетэлэ.

Мыекьопэ протезнэ-ортопедическэ предприятиер Урысые Федерацием псауныгэр кьэухьумэгэнымккэ ыккы социальнэ хэхьоныгэмккэ и Министерствэ епхыгэ, шыщ шьыпкэу юф ешлэ. Зикьупшхэхэм агьэгумэкыхэр пстэури зышлуагэ якышт пкыгэохэр щашыныхэр предприятием пшгэрылгэ шьхьалэу ил.

Цыфым кьупшхэхэу хэлхэр зэккэ здырагаштзэ зэрэ зэрэгьэлорышлэжыыхэрэр ары ылыгэ тезыгэтырэр, ышхьэрэр ыпкырэ зыкызэрихьэжышгэрэр. Кьупшхэхэм ащыщ фыкьуагэмэ, чэггэмэ е кьутагэмэ, зыпкэ еуцожыфккэ кыфэфедэшт пкыгэохэр, лыакьор е лэр пахынэу хьу-

ггэмэ, кьеклушт протезхэр цыфым мыщ кышцыфагэхьазырых.

Камаль кытфилотагэ протезхэр зэфэшхьафхэу зэрафашыхэрэр, ортопедическэ лэакьопылыхьэхэр зэрафадыхэрэр, зылыгупчэ имыхыгэу (заккэу) кьэхьугэ сабыхьэр, кьэхьухэ пэтэ зикьупшхэхэ шьабэхэр алон-тагэхэр зэрагэхьужыыхэрэр, зитхыкьупшхэхэ е зыпшгэ кьупшхэхэ чэггэхэм е зэпыуыгэхэм апае корсетхэр, нэмыккхэу зэфэмы-

дэ пкыгэуабэ зэрагэхьазырырэр.

— Тапэккэ протезхэр пхэ тыкырым хэшлыкыгэхэу,

кьэмыуфэшхэу ыккы онтэгьухэу шытыгэх. Джы нахьыбэу технологияккэхэр агьэфедэхэ хьугэ, — ело Камаль.

— Шьо шьуипроизводства ахэр шышгьогьэфедэха, зэхьоккыныгэхэр шыккэм фэхьугэхэ? — теупчлыгэ ащ.

— Зэблэхьугэр бэ, зэрэпроизводствэу ары плэми, ухэукощтэп, — кытылуагэ Камаль. — Гьучлым е пхэм ахэшлыкыгэхэу шьо зытебзэгьэгэ протезхэм афэдэхэр джы тшыжыхэрэп. Апэ юф тшылэнэу зедгьэжыагэм кышцегьэжыагэу модульнэ протезхэр тэгьэфедэх.

Сыда ахэр зэрэнахьышлэхэр? Ахэр мэхьых (мэчэрэгьух, зызэпырагьазэ, зауфэ), арышгэ, лыапшгэхэм ыккы лэгуанджэхэм атефэу протезэу тшыхэрэм ахэтэгьэуцох. Ащ фэдэ протезыр нахь гьэфедэгьошлу, кьепхьаккынккэ нахь псынкк.

Непэ дгьэхьазырырэр протезхэм япроцент 99-р материал псынккэхэу титаным, алюминием, нэмыкк гьучлхэм ахэшлыкыгэх.

Лэпылэгьу зыщыккэагьэр бэ

Икыгэ илээсым Мыекьопэ протезнэ-ортопедическэ предприятием ыналэ зытыригьэтырэр нэбгырэ 3095-рэ иучет хэтыгэ. Ахэм зэккэми карточкэхэр кьафызэуахыгэх, зышауплэккыгэхэу уахтэхэр, зэхьоккыныгэу афэхьухэрэр, ортопедическэ лэакьопылыхьэхэр, нэмыкк пкы-

гьоу агьэфедэхэрэр зыщызэблахьухэрэр, кьэбарэу апылхэр адэтхагэ. Зэккэми альэплэхэ, зышцыккэагэу предприятием кьырагьэблагэхэ, лэпылэгьу афэхьух. Чэзыум хэтхэм ащыцэу нэбгырэ 2940-м сэкьатныгэу ял. Гукьау нахь мышлэми, аужырэ илээсхэм онкологие ыккы шьоушыгэу узхэр кьызузыхэрэри нахьыбэ хьугэх.

— Джаш кыыхэккэу цыфэу кьытфаккэхэрэм япчьагэ кыыхэхьагэ, — кытылуагэ Камаль. — Бггэ зимылэжэ бзылыфьгэхэм апае селиконным хэшлыкыгэу экзопротезхэр бэу тэшлых. Бзылыфьгэу лээрымыхьэхэу сабыим икьехьаккыны кьызфэккыныхэм апае

фыхьанхэ ортопедическэ лэакьопылыхьэ шьабэхэр зэрэ тшыштыхэм зытетэгьэпсыхьэ.

Мыекьопэ протезнэ-ортопедическэ предприятием кьыдыгьэккырэ продукциер фирмэ зэфэшхьафхэр зыхэлэжэхэрэр кьэгьэлэгьонхэм ащэх, цыфхэм арагьашлэх. Ежхэми кьалэгьурэ протезхэм, нэмыкк пкыгэохэм афэдэхэр агу зырихьыхэккэ, заказхэр ашлых, предприятием щагэхьазырхэу рагьажэ.

Камаль кьызэрэтилуагэмккэ, ПрОП-м ицеххэм Германием кышцашыгэу оборудований ачлэтыр. Зэрэдунаеу щызэлэшлэрэ фирмэхэу «Otto Bosk» (Германиер) ыккы «Ос-

бандажхэр тэгьэхьазырых. Джаш фэдэу, шьоушыгэу уз зилэ хьугэхэм альэхьуамбэхэрэр альакьохэрэр нахьыбэрэ памыхьэхэу зэрэпсэунхэу, альакьохэр кьэзыухьумэнхэ, тезымыутынхэ, зэрыгупсэ-

суг» (Исландиер) зыфилэхэрэм юф адашлэ, ахэм кьагэхьазырырэр, уахтэм диштэрэ полуфабрикатхэр агьэфедэх, ежкышлырэ продукцием, заказэу агьэцаккэхэрэм нахь кьызэрэклунхэу агьэлсых. Фирмэ пэрыт-

Цыфхэм псапэу афашлэрэр бэ

хэм яопыт кызыргышлэнэу Іэкыб кээралыгъохэр Камаль кыкхыагъэх, ахэм кыдагы-кырэ продукциякэр кызыра-щэлэрэ гупчэу Москва щыІэм бэрэ макло.

Цыфхэм ящыкІэгъэ протез-хэм, ортезхэм, бандажхэм, фэшхыаф пкыгъохэм ахэм зэрэмыщыкІур кыэлогъэн фае. Арэу щытми, Федеральнэ законхэу «Сэкьатныгъэ зилэхэр социальнэу кыэухъумэгъэнхэр» ыкІи «Ветеранхэм афэгъэхыгъэ» зыфилэхэрэм кызырэдальтэрэм тетэу, мы купым хахъэхэрэм ящыкІэгъэ протезнэ-ортопедическэ продукцияер хабзэу иахъщэкІэ афарагъэшы.

ІофышІэ ялыех

Предприятием ицеххэр Камаль кытигъэлъэгъугъэх, іофышІэхэм нэлүасэ тафшІыгъ, врач-травматологым тыдэгущылагъ. Мыщ Іоф щызышІэхэрэр зыми фэмыдэ специалист ялыех пІомэ ухэукъо-щтэп. Протезхэмр ортопедическэ лъэкъопылхъэхэрэм ашІынхэу зыцагъэхэрэ еджэ-пІэ закъоу кыалэу Санкт-Пе-

щэлажъэ. Апшгэрэ гэсэныгъэ иІ, ренэу курсхэм ишІэныгъэхэм ащагъахъо. Апэ республикэм исоциальнэ-медицинэ комиссие хэтэу Іоф

приятием Іоф зыщишІэрэр илээси 10-м кхъхъугъ. Цыфэу ыджэ кыахлэхэрэм дэгъоу апэгъокы, гукІэгъуныгъэ кызыхыафэзэ адзэкІо.

— Сымаджэхэм Іоф адэшІэныр сыдыгъуи псынклэгъоп, — кытилуагъ Светлана. — Ау лъакъо зыпымытыжхэр адрэхэм афэдэхэп, узым яшэн псынклэ ешы. Ар кыдэплыгътээ ыкІи уафэсакы-зэ, протезыр зэрагъэфедэщыр, зэрэрыкІощтхэр япІон ыкІи ябгъэшІэн фае. Уврач закъокІэ икыурэп, мыщ дэжыым упсихологын фае. Цыфым ыгу ихыкІырэр, кынэу ылъэгурэр о зэхэмышІэу угурыло-щтэп, ежыри кыбгъурыло-щтэп.

Тиколлектив хэтхэр цыф дэгъух, тызэсагъ, Іофым зэпблагъэ тишІыгъ, сэ сшъхъэкІэ мыщ сылукІыжъэу нэмыкІ чыпІэ сызэрэмыкІошъуштыр дэгъоу сэшІэ.

— Шъуипашэ Іоф дэшІэныр кына? — теупчІыгъ Светлана.

— Типашэ цыф заф, Іофым тегъэпсыхыагъ. Ежыр ащ зэригъэгумэкІырэм фэдэу тэри тыпылынэу тыригъэсагъ. УиІоф умыгъэцакІэмэ, кыпфидэщтэп, ащ емылгытыгъэу, дэгъоу кытфыщыт. УзэхэзышІыкІын ыкІи укызыгурылон цыф. Предприятием нахъ зэрэхигъэхъоштым, зы-зэрэригъэгумэкІыгъуштым ренэу ыуж ит.

ПрОП-м нэгырэ 38-рэ щэлажъэ, япшгэралхэр зтефыгъэх, ау хэткІи мыщ Іоф щышІэгъошІоп. ЗыгукІэ пхышэр, мыщІыфышІур щылэжъэшъуштыт. Еж ІофышІэхэм кызыралорэмкІэ, коллективым хэтхэр зэдэлуужыкы ыкІи зэгурэложыкы. Япашэ фэразэх, ицІыфыгъэкІи іофшІакІэкІи нахышІу лыхъухэрэп. Джары МУ-у «Кыалэу Мыекъуапэ» зыфилорэм исовет пред-

приятием иколлектив анахъ коллектив дэгъоу кыалэм щылажъэхэрэм зыкІахылытагъэр.

Яуни яцагуи кыабзэу алыгых, кыгъагъэхэмкІэ гъэкІэрэклагъэх. Унэ ихыапІэм сымаджэхэр дэклаехъ хъумэ зэрэщымышІэнлэнхэу тедзэ шыабзэ теубгъуагъ. Фойем, предприятием ицагу тетІысхыпІэ гупсэфхэр ашагъэуцугъэх. Сабый цыкІоу кыащхэрэр мызэщынхэм пае джэгъуалэхэр кыащфыгъэх, псыкыфэх цыкІу афашІыгъ, «дышгъэ пцэ-

лэрэ епІожын фаеуи кы-хэкІы. Протез е ортопедическэ пкыгъоу зэфэшхыафхэр зыщыкІагъэу кыахлэхэрэм, ялэпылэгъу щыгугъэу тиреспубликэ исхэм адэмышхыахыгъэу адэлажъэх.

Ахэтых сымаджэхэм предприятием кыщашІырэ пкыгъохэр ящыкІагъэхэу, ау мышкыэкІон ашІохылыгъэу е кымыкІошъухэу. Ахэм афэдэхэм залуагъэкІэнэу ыкІи заказхэр кыалахынхэу ПрОП-м іофышІэхэр еж-ежырэу районхэм ащэлэх, сымэдэжъхэм е поликлиникэхэм мэфэ гъэнэфагъэхэр ашагъэуцугъэхэу, цыфхэм залуагъакІэ. Джащ фэдэу предприятием кыекІолэн амал зимыІэу кыалэм дэххэм яунэхэм макІох.

Предприятием тызэкІом, социальнэ ІофышІэхэм ямэфэкІ мафэ кыблагъэщтыгъ, ащ фэгъэхыгъэу Цы Камаль іофышІэхэм гущыІэ фабэхэмкІэ закыфигъэзагъ.

— Социальнэ ІофышІэм я Мафэу хэдгъэунэфыкІырэмкІэ сигуапэу сышъуфэгущІо. Хэти іоф Іахъ дгъэцэкІэрэ Іофым кызырэхылыхэрэр кызыгурэло, уаси фэсэшы. Бухгалтерием, протезхэр, бандажхэр, ортопедическэ лъэкъопылхъэхэр кызыщашІыхэрэ цеххэм ащылажъэхэрэм, нэмыкІэу кыэсымылогъэ пстэу-ми сафэраз, хэхъоныгъэхэр тшІыхэзэ бэрэ джыри Іоф зэдэшІэнэу сыфай. Шъопсэу!

Джащ фэдэу тІэ зэкІэдзэгъэу тыздэлэжъэрэ кыулыкыу-хэу соцстрахованием, медсоцэкспертизем, АР-м іофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ

тербург дэтыр кыаухыгъ. Протезистхэм врачы квалификация инхэр ялэх, яІоф хэшІыкІ дэгъу фыряІ. Предприятием кыдыгъэкІырэ продукцием хегъахъо, ар цыфхэмкІэ нахъ гупсэфэу зэрашІыштым ренэу пылтых.

Мары Жуков Сергей протезхэр ешІых. ИлэпІэсэныгъэ ылгъэфедзэ, цыфхэм язаказхэр афэгъэцакІэх. КІэлэ ныбжыкІэу Бойкевич Геннадий протезист. ПэшІорыгъэшъэу кыытамылогъагъэмэ, ащ ылъакъо зэрэпымытыжыым гу лытымытэныгъэкІи мэхъу. Мылгъашъэ, протез зэригъэфедэрэр кыхъымышъэ, занкІэу макІо. Ащ кызырэгтіуагъэмкІэ, аужырэ технологиякІэхэр агъэфедзэ ашІыгъэ протезым фэдэжъ иери. Геннадий хэти нахъэу протезхэр гупсэфхэу цыфхэм зэрафэшІынхэ фаер кыгугурэло ыкІи зэхешІэ.

ХыапэкІэ Светланэ врач-травматологэу предприятием

ышІагъ. Сэкьатныгъэ зилэу агъэнэфэрэ цыфхэм япчъагъэ зэрэахъорэр ылгъэгущтыгъ. Протезнэ-ортопедическэ пред-

жыые» зыхэхс аквариумхэр афагъэуцугъэх.

Цыфэу мы предприятием кыекІуаллэхэрэм ПрОП-м испециалистхэм язакъоп афэгумэкІыхэрэр, кыалээрэ врачхэри, медикэ-социальнэ эксперт комиссием хэтхэри, соцстрахованием иреспубликэ кыутамэу кыалэм дэтым іофышІэхэри зэгурэложхэу ахэм яІофхэр зэшІохыгъэнхэм зэдыхэлажъэх. Хэти іоф Іахъ егъэцакІэ.

Протезыр агъэхъазырыфэ цыфыр залэрэ предприятием кыэкІон фаеу мэхъу, ышІэщтыр, зэрэзекІощтыр зэл, залу-

хэхъоныгъэмкІэ и Министерствэ яІофышІэхэм мэфэкІымкІэ тафэгущІо.

Шышкыр пІощтмэ, зэкІэми «тхъауегъэпсэу» япІоныр кыалэжыгъ, псапэ ашІэ, цыфхэм Іэпылэгъу афэхъух. Псауныгъэ пытэ ялэнэу тэри тафэлъало, Іоф кынэу ашІэрэм ипсэпагъэ кыалукІэжыынэу афэтэлэ.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

Сурэтхэм арытхэр: **Мыекъопэ ПрОП-м іофышІэхэм ащышхэр.**

Тезыхыгъэр Іэшынэ Аслъан.

ЧЫЫГ ЗАКЪУ

Зэкъоныгъэр хэти кыдэхъурэн, ащ упчлэжъ ышлырэн, зыщышлэгъом ежъ-ежъыру укъеутлэхъы.

Блэкыгъэр улабэм къэпштэжыныу щыгыгъэм, лэнтэгъур блэгъэми, узэремы-цэкъэжышъоу, «цыфы» зышлэр сыдым кыыхэкымы, гурымыжыныгъэп. Узэп-лъэкыжыным, упэклэ уплъэным фэдэ къабзэу, джары анахъу мэхъанэ къезы-тырэр, лъапэмрэ шъхъапэмрэ зэфэщэжы-гъэн лоф мыпсынхкэр уанэлу къешы, гупшысэ лъапсэр джащ кыщэжэ.

Тыадыг — тылэкпкъыж, «жы»-р зэрэпыуцорэ шыклом сэ сыхъэклэ ситгэрэзалорэп, ау бэгъэшлэ шапхэр ащклэ клэгъэхъыгъэ зэрэхурэм демыгъэштэн шъэкырэн. Ары, улэкпкъымэ, илъэс мини 5 — 6 гъашлэр зыкъэбгъэнэфэнымклэ, зыкыпшотыккынымклэ маклэп. Шылыныгъэ гъогууанэми лъэпзогъу маклэп адыгэм щырилагъэр, псэр ихъафми, напэр ыухъумагъ.

Адыгэр мы чымы кызытехъом Тхъэшхор кызырэфэуцагъэмклэ апэрэр — псэуплэ чыплэ джэнэтклэ кызыретагъэр, нэрэ, пэрэ зилэ псэ гъэшлогъэ анахъ дахэу дунаим кызырэтгыригъэхъуагъэр, акылышлогъэ-цыфыгъэ хабзэр кызырэфигъэклогъагъэр, псэемыблэжыныгъэр, лыгъэр, гуклэгъу-шлугъэу ащ гъусэ кызырэфышлэгъэр, къэлон хъумэ, кыфэхъуе, кыфэзафэу, кыфэхъалэлэу, сыдымкы кыфэгъумэклэу, гъунэнчъэу Тхъэшхор кызырешлугъэр ары.

Ыгурэ ышгорэ иззу адыгэр зыщыпсэу гъэ зэман зэрэщылагъэм илэпэ-цыпэхэр лъэкп фольклорым, тарихъ тхыдэм, тарихъ охътэ гъэнэфагъэм ахэолбагъох. Ау уилэм уигъэгущон закъор армырэу, ащ уасэ фэпшлэу хэбгъэхъоныр — Тхъэм кыуитыгъэр къэбгъэгъунэу уухъумэныр гъэшлэ шпэрылтышхуо сьд фэдэрэ уахъти, лъэхъани щытыгъ ыкыи къэнэжы.

Ащ фэдиз дэгъугъэ-дэхагъэу лъэкпкымы кырипэсыгъэр, сэ сишлэшылкы, аукъодыгъэп. Адыгэм зэклэ ифэшъуашэу, ышхъэ эпэсыгъэу зэрэщытыр идунэегурыуаклэклэ, изеклоглэ-гъэпсыккыгъэмкы кыгъэшшыпкъэжыныр кыпышылыгъы. Ары, адыгэр егъашлэм лэжъэклуагъ — чыгулэжыгъ, былымэхъуагъ, унэгъо-шлэнклэ хъупхъагъ — лъэкпкымы сыдымкыи кызырарышхо хэлъыгъ. Ау ыгуклэ пхъэшагъэп, жъалымыгъэп, хылагъэп, пцы-усыгъэп, хэбзэнчъагъэп — идунэетегыклэ зэрэщытгъу дэхагъэр къебэклэу, лъэпсэшлэу зилэ чыгъ бырабэу, шхъэлэтыгъэ пагъу, «шхъэлтыгъэжэ лыхъужыккы» ыцлэ ралоу гъэпсыгъагъэ. Джащ кыыхэклэу, хэти зэрэмыгуагъэу, нэ мин бгъунджыхэр, нэ-къокогъу пчъагъэхэр, пый шъэфыбэмэ лъэхъу кыырадзэу, ылъэ клаутын, ыпсэ зэкъуачын мурад бзаджэр зыдагыгъэу кыфыкыоклыгъагъ.

Унагъор пштэмэ, зэпео-зэгурымылом зэрэхахъу зэщэчы. Адэ сыда анахъу лъэкпкымы лъапсэ клэзыутэу, ышхъэ кыпызгъэзырэр?

Гулыгъэгъуаеп — политическэ гумышлуныгъэхэр, жызынеохэр, зэфиль-зэхэбанэхэр, заохэр. Ахэм къаклэлыкхэрэри хъазаб заклэх — гъаблэ, гъае, хъадэгъу. Дунэешхом икъэгъэшлыгъэ хъалэмэт дэдэу Лъэкпкы Чыгыр джашыгъум зэтэчы, зэщэуты, мэсымаджэ, лэплэ чыплэ лаем еуцо.

Хэтрэ адыгэкли гуимыкыж тхъамыклагъоу къэнагъэр Урыс-кавказ заоу ижырэ лъэкпкыу адыгэм и Чыгъ зэпэзладжэ — шхъапэмрэ лъапсэмрэ зэпэлапчэ зышлыгъэр, тлоу зыгошыгъэр ары. Лъапсэр — хэкужымы, шхъапэр — лэжыб кызыралыбэмэ ипхъыхъэ-итэкъу ащызышлыгъэр ары.

Сыдэу пшлына?! Ушэтыплэ иныри адыгэм ыцэчын фэягъэ. «Фэлэккышта е фэмилэккышта?» ылоу ащ хэти кыуитыгъыжыгъэп. Лъэкпкы Чыгъ закъор сыд гуш мы дунэешхомклэ! Къурэ цы-клоу, сэлэцэ къодыуе, ыпсэ цыкыу ыпкы хэмыфэжъэу, утэралъэу, нэпс шыугъэм

нэгъушхъэр ристыклэу, кыфыкыоклыгъэ кынынышхом ышъуи, ыли ышхъу, ибэшхо-тхъамыклашгор къэмышлэжыныу адыгэм кыытеклогъэжыгъагъ. Кыныны хэти етхылылэрэн, ащ псэ хыер егъэжы, егъэпыхъэ, къеуфэ. Ау лыгъэр зыпкыны-лынгэ хэткыуагъэхэм яхъатырклэ, лъэпзогъу гъогу пырыпыщур — хышхуи, мыжъо дэпкыи, пшэхъо шъофи, дысыгъэ-къэарынычъагъы кызырэнэ-кыгъэ. Адыгэм кыыхэкыгъэ цыф пытэхэм, лыхъужыкхэм сыдыгъуи ялэкпкъыцлэ хагъэклоглагъэп, ар зэрэзылэпамыгъэзы-щтым, зэралэтыщтым псэр нагъэм пашлэу пылтыгъэх.

Адыгэм итарихъ гъогууан яплэплэу писателыбэ тхагъэ ыкыи матхэ. Ахэм япроизведенихэр, осэнчъэ зышлыхэрэр зыщышхэ лъэкпкымы игууз-лыуз зэхашлэу, къафыригъашлэу, гупсэфыгъо амыгъотэу, лъэкпкымы кыныну пэккылыгъэр анэ клэгъу, агуклэ а зэклэмэ ахэгъу, лэужыккыкхэм ялэккыгъэ зыфэдагъэр арагъашлэмэ ашлоигъоу лофышхо зэрашлэрэр, гупшысэшхо зэралэжырэ ары.

Адыгэр лъэкпкыу дунаим кызытехъуагъэм шегъэжыагъэу непэрэ мафэхэм къанэсыжъэу зыфэдагъэр пшлэ пшлоигъомэ, зафэгъаз зылашлэрэ тхаклоу Мэшбэшлэ Исхъакъ итхылы ушъагъэхэм — адэбгъотэжлэ гъэшлэгъоныбэ, уиупчлэ зэхэмыфхэм джэуап кыаратышт.

Анахъ гушлугъор, зы нэгъырэу шымыгъэу, лъэкпкымы кыыхэкыгъэ пэпчэ ишхъэлтыгъэжэ клэгъэгъэхъу, ежэ зыгъэгъэпсыхъэгъэ лъэныкъомклэ кыкылызэ — орэ-тхылы, орэрэд, орэуэс, орэсэрэт — лъэкпкы лъапсэр, иадыгацлэ ыухъумэу лофышхо зеришлэрэр ары. Джары сызэригъэгупшысагъэр ыкыи сызгъэгущуагъэр къэбэртэе усаклоу Бештэкъо Хъэбас итхылы пчъагъэхэм кыыхэкыгъэ усэхэр адыгабзэккы кызыдэхъагъэхэу «Чыгъ закъу» зыфилоу бэмышлэу Мыекъуапэ кышыдэкыгъэр зысэлъэгъум.

Бештэкъо Хъэбас усэкло къодыер армырэу, драматургъу, зэдэклаклогъу, критикъу зэрэщытыр хэтрэ адыги ригъашлэмэ шлоигъоу, Адыгэ кызыралыгъо драмтеатрэм илофышлэу, къашъомрэ усэмрэ ежэ ышхъэккы зэфэзыщагъэу Къулэ Лидэ, тхышх кыбэртэе усаклоу Бештэкъом ипсэлэу лэшлэу, фэбэ адыгэ цыфыбэмэ алыгъэлэсын, зэхаригъэхын гухэлэ илэу, ахэр адыгабзэм рилхъагъэх. Хъэбас итворчествэ ыгуклэ зэрэпэблагъэм, ядунэееплыккы зыгорэушгъу зэрэзетехъэрэм, Къулэ Лидэ мыщ фэдэ амал кырытыгъ, Бештэкъом иусэхэр адыгабзэм дахэу ригъэклугъ, имурад гъэцклагъэ хъугъэ.

Лидэ тызэригъэгъозагъэмклэ (усэ тхылымы ар кыыхъыш), Бештэкъо Хъэбас усэклуабэмэ къахэзыгъэщырэ, шъорышлэ мэккылэтыгъэу шымытэу, ыпсэккы мы дунаишхом зэрэщылырышлэу, зэфэгъэ, къэбзэгъэ, хъарамынчъэгъэ зэчыккы Тхъэр кызыретагъэр ары.

Хъэбас иусэ тхылыу «Чыгъ закъу» зыфилоу бэмышлэу Адыгейм кышыдэкыгъэм игушылапэу «Псэккы зылыгъуа-зэх» зыфилоурэ зытхыгъэр филологие шлэныгъэхэмклэ кандидатэу, АКЪУ-м иадыгэ кафедрэ идодентгъу Хъуажэ Нурыет. Тхылыгъэр кызылугъы «Тхыалгъэу» зыфилоурэ усэм, шлошхъуныгъэ инэу зылызылыгъыр арыба цыфым игупшысэ кэккыла-плэри, ичылэпхъэ иныри. Шлугъэгъум, гуклэгъум, гукъэбзагъэм хэти хэны афэмыхъуным клэхъопсы усаклоу Бештэкъор. Усаклом ешлэ, кыгуырлэ, егъэунэфы Дунаишхом ихэбзэ-шапхъэхэр, ахэм алъапэ кызышэжыгъэу зынысырэр, цыфыгухэм яфэбагъэ, якыбзагъэ Дунаишхор зрагъэккыжырэ, зрагъэпыгъэрэ клэгъэгъэхы.

... **О, ти Тхъ, тфэхъум лугашхъэри, Фэхъум жъагъори псэм, Мыжъори, пцлэхъори, бгъаишъори Дэгъэбзэрабзэх бзэм. Бзэм фэмыгъотырэ тхъэлэдури О, ти Тхъ, мы гъэбгъом нэгъэс.**

О, ти Тхъ, мы тухэку цыкылуми лэ фэбэккы о кылытылэс.

Усаклоу Бештэкъор еджагъ, гъэсагъэ, гупшысэныр шэнышлэу фэхъугъ. Иусэ сатыр пэпчэ ушъагъэ, акылыклэ пклагъэ. Сыда ар зымыуасэр?!

Сигуапэу, сапашхъэ исым фэдэу, усаклоу Бештэкъом исурэтэу тхылыгъэм дэтым сеплгы: лыпкыыр (адыгэхэмклэ — илъэс 60-р) зэринэкылыгъэу, гупшысэныр нэрыгъ зыфэхъугъэу, илъэххэм адэклогъэрэ усаклом ипсалгъэккы нэлуасэ зыфэхэшы. Усэм усэр кыкылэккы: «псэр мэшыгъо», «пшэ нэзым о уебзэй», «зэманыр кыщэцкылы лынтыфэм», «гупшысэр зынышлэу акылыгъэм тет», «сынэгъу зынуэр кыипсэрэ дунаир Къысфэса-кыпынэ сымылгъэпэонэу», «сегупшыса-гъэп мыщ фэдиз бэлахэ пышлагъэу Псэм игъашлэ», ахэм анэмыккыхэри. Мы усэ гушылэзэгъусэ ыкыи гушылуухыгъэ къодыехэм кыуагъашлэ Бештэкъом ыгу, ыпсэ Дунаир, ащ тхыкыкы-тешыкырэ зэрэпхырыкырэ.

Усаклом ынэгъу бэрэчэт зэлухыгъ — нэшхо пшыгытлур (альгъурэм нахыгъэ ащэчэу, зэхашлэу) маклэу мэлтызыкы, хэга зышлэрэр а такыкыпэм Хъэбас ыгу зыштагъэу зылыгъыр?! Иусэ сатырхэм а шъэфыри кыпфызэлугъахы — игуузи, илыузи, игушлугъуи, игушхуагы илъэкпкы, адыгэм епхыгъэх, зы нэгъэуплэпэгъуи ащ гокырэп. Хъалэлыгъэ, гукъэбзэгъэ нэ-шанэу нэпцэхуитлур бзыу тамэу зыб-гъу, нэпкы папкыу нитлур кыашлэкыгъэх. Нэтлэшху — акылышху. Адыклэ къэсымылуагъэр Бештэкъом иусэхэм ахэдгъотэшт.

Къэзгъэуцыгъэ жъуагъохэр къэхъых, Ошгогум къэкылахыгъ, къэклогъ лъэ-мыдэкъ цыпэм,

Зынуэр сынэгъу кыипсэрэ дунаир, Къысфэсакыпынэ, сымылгъэпэонэу.

Усэр «Автопортрет», н.26-рэ

Усэн-тхэнэу Тхъэм кызыфигъэшлыгъэр ежэ Бештэкъом ишылкы-гъэпсыккы тегъэ-псыкыгъэу, гупшысэныр тхышхъу егъэпсы, образ гъэшлэгъонхэр нэм кыкыле-гъэуцох.

Пахъэр сыхъэщыкылызэ, Пцэр ыгъэфэбэу,

Псэм кыфэхъыжъэ — Сытхэшт сэлэуфэ!

н. 27-рэ

Игугъэ лъагъо зэрэфэшпыккэр мэжэ лэтыгъэккы мы сатырхэм усаклом ащы-кыгъэгъэхы. Тхаклом ыпсэ зыухъумэрэри, пызгъэтырэри, маклэу ащ хэзгъэкырэри Дунаишхор арэу зэрэщытыр, Чылыи, Уашъуи, Тыгыи, Мази алъылэсэу, кыфы-рагъашлэу, зехишылкыгъэу, лэгу щиз нахъ мыхъужэр илъэкпкы гууз-лыуэу фырилэр зэхыуигъэшлэу Бештэкъо Хъэбас матхэ.

Адыгэм кыырахыгъэ лыер

Угъуцлэ лъапсэ кызынысэрэм,

Къыозэжъоу кыи дунаир

Псэ емыхъыщырымэ гъуцлэ чыгъэм.

Тылагъэхэн гъэр гъуцлэ псыхъагъэу,

Тылыхъуштыгъэп тэ пцэшлугаши...

Тылэпкы улагъэу тырацэагъэр

Джыи нэс кыжъыгъэп — псэр мэ-

шыгъо.

н. 19

Усэхэу «Адыгэм игъыбзэ», «Хылушхо гъогууан», «1937», «Къэбэртэй» зыфилохэрэм тхаклом адыгэхэм тхъамыккыгъо гуимыкыжы гъогуу кыкылугъэр къащыри-лотыкылыгъ, сатыр пэпчэ нэшхъэр, гумэ-кып, гугъэнчъэ-лъэпсэнчъагъэм игомылу ащызэхэшлэ.

Ау сыдыгъуи адыгэм цыхъэ фишлыгъ шылыныгъэм, шлошхъуныгъэр зыкыи ащ-кыи лэжыгъэп. Гъашлэм имэфэ ошъуап-цэхэр луклогынышлэ, лотэжыгъо-гушлогъо мафэр кызырафэсыщтым адыгэхэм апсэ ыгъэклогыгъэп. А зэккы ахэр апсыхъагъ. **Чэу лэрыклогкы тхыгъэ уитхыдэр Акъутагъ, ашгъуныкыгъ, агъэстыгъ... Къэбэртэй! Къазмэкъ панэ угушхъыгъ Хэлъымы, гъгъэр о зэ члэмынагъ. Къыпфэнэгъэ лъэккы кыушхъыгъу —**

нахышхъэр

Зэман кыхъэ мэшлостыккы псыхъагъ.

Усэр «Къэбэртэй», н. 11

Кыи мылотэжэ зэрэщымылэри ышлэш мэхъу Бештэкъом, Гушлугъом инэф ады-гэхэми кызырафигъэзэжышхыщтым ицыхъэ тель.

Ицэтых цыфхэр тухэку

Агъэхэрэзэу мы чыи.

н. 16

Бештэкъом иусэ сатыр анахъ дэгъухэр Ным, бзылыфыгъэм, шхъэгъусэм афэ-гъэхъыгъэх. Псэккы хэти тызэпхыгъэ цы-фышлэу Ным иобраз икъоу кытынымклэ гушылы фаби, гуклэгъу лэпкы ашхъасыгъэп усаклом. «Мамэ», «Лэхъогъу блэкыгъэу кыуагъэ илъэсыбэ...», «Сян», «Ар — мамэ», «Мамэ ипкыыхъэр», «Аргорэу мамэ» зыфилохэрэм Ным иобраз лупкыу къащи-тыгъ, ащигъэунэфыгъ.

Лэхъогъу блэкыгъэу кыуагъэ илъэсыбэ...

Бжыи хъасэр епкыш, мамэ хатэм хэт.

Седэлу. — Имэкъамэ шгъэбэ-шгъабэу, Цыкыу-цыкылуэ кырегъэщыи иорэд... Симаэ иорэд кыгъэккылэжыи, Чыи шлуцлэр кыушъэбыгъэу сэ кыы-

щэхъу.

н. 39-рэ

«Оры сэ сидунаир!...» — ыгъэгущоу Ным фелэ Бештэкъом, ащ ыужылоу, ны гуклэгъум, шлулэгъум аплэн тхъагъо мы дунаим зэрэтемыгъэр клэгъэгъэхъу етхы:

Тытетыфэ Дунаим тызигупсэр тэ

зы,

Зы цыф закъу, зы бзылыфыгъ, а зыр

— Мамэ.

н. 42-рэ

Бештэкъор гукъабзэрэ нэшлурэккы Ду-нэешхом зэрэхалгъэрэм, Шылыныгъэр гъу-нэнчъэу зэрикласэм, зэригъаплэм ищысэ шлагъох лирическэ усэхэу — «Алейкум-салам, май!», «Пчыхъэшхъэ этюд», «Ды-шгъэшхо бжыхъэр...», «Чэщым», «Гъэма-фэм нурыпэуу ришлугъэр...», «Розэм ичэ-зылу» зыфилохэрэр, ахэр сурэтшыгъэ дахэм фэдэх.

Гъэмафэм нурыпэуу ришлугъэр

Дэнэпэу чыгъэхэм къапынагъ.

Мы бжыхъэр кызыгушшысыгъэм

Фэтымышлэу шлушлэ кыттенегъ.

н. 58-рэ

Усэхэу «Сэгъу», «Мы чэщыр», «Ду-най», «Чыгъ закъу», «Мазэм кышэблэ ушш», «Псэр орэ занэу мэхъарзэ», нэмыккыми Бештэкъом игупшысэ дунай, ифилософие уащэ, тхаклом ипшэрылы ин зэрэзэшлуишхэрэм, ар икыинэу ыкыи итхъагъоу гъашлэр зэриклурэм, гъуни нэзи зымылэ Дунэешхом ыщылитлу акылыклэ зэфышхэу, цыфыгухэр къэбзагъэм, шгып-къагъэм, гуклэгъум фигъэгъэхъу зэрэ-филухэрэм усаклом лытэныгъэ-шхъэ-кылафэ фыуегъэшлы.

Дунаир, Гъашлэр, Цыфхэр. Хэткыи узэгупшысэ, узгъэгумэккыи икъун шгъэ-фыбэ ахэлэ ахэм сыдыгъуи. А зэккы гук-кыи, псэккы ателэбэ къэбэртэе усаклоу Беш-тэкъо Хъэбас. Иакылы шгъагъэ инэф ащрэлэ иусэхэм. Чэщы мафи илэп гъэпсэфыгъо — усэр зэ «сабий кыхъугъагъэу» лэрылыгъ, зэ лъэпэрыкы, зэ бзэмылу-дымылу — джа-ры гупшысэм икхъыжыккы, творчествэм нэшэнэ-гъэпсыккыу хэлъыр. Игугъэ лъэгъо гъогу лухыгъэш, усаклом кызуу илэп, игуапэу игупшысэ хъэчыко егъазэ.

МАМЫРЫКЪО Нурыет.

Шүныгъэмрэ лъэхъанымрэ

Къуаджэр Тэхъутэмыкъое районым итыгъэкъохьэпІэ гъэзагъэу, район гъунапкъэм щыс. Илъэс пчъагъэхэм къақлоцІ культурэм фэгъэзагъэу зы учреждение гори дэтэгъап. Мазэм зауэрэ къыращэкІырэ кинор къыдащэщтыгъ, унэжъэу пчэгум итым къышагъэлъагъоштыгъ, илъэсын зауэрэ адыгъ ансамблэр къақлоштыгъэ. Нэужым къоджэ мэщытыр лІыжъхэм алахыжьи, клуб ашыгъагъ. ЕтІанэ къуаджэм еджапІэ кІэу зышашІым, ар зычІэгъыгъэр культурэм и Унэу хъугагъэ, ащ библиотекэри шылагъ, Іофхэр нахышІум ытэныкъокІэ ззблэхъугъэх.

Културэм и Унэ зычлэтыгээр жыыгэ, 1937-рэ илгэсым ашыгыагъ. Къыгээшлагэм лъапсэм шырагъажьэу унашхъэм нэс агъэцэклэжыгээп. Учлэхан ыкли лофтхъэбзэ горэхэр шыцэлхпханхэр шынагъо хуыгъэти, гъэрэкло зэфашыжыкыгъ, лоф ышлэжырэп. Пчыи, шыхъаныгъупчыи хэмьлыжыжьэу, зэхэцунтхъагъэу, кжджэ пчэгур къыгъэлаеу унэр къэнагъ.

Псэйткыгу зышыгэр илгэси 147-рэ хьуггэ, ау инасып кы-хыггэп культурэм фэггэза-ггэу унэ горэ дашыхьануу. Культурэм и Унэ Иофышгэр еджаплэм клогыггэх, кэлэггэаджэхэр яггусэхуу культурэм ехыллэггэ Иофыггэхэр зрахьх. Бзылгфыггэ ныбжыклитур Иофшгэным фытеггэпсыхыггэх, Иофзехь-кгэ куулайхэр алкклгых, ау гухэлгэу алэхэр шылэныггэм шыпхырашынхэ амал шыгп.

Кюдждэсэхэм агу хэкли культурам и Унэ зэрямылэр. Ижыыклэ кышыцыклэдзагыу «орэдыло чылыкэ!» Псэйтику еджэх, орэдым, кэзшэоным афэлэзэхэу, сэнаушыгыэ шлагхохор ахэлэу пшынон нэбгырипшл пчыагыэ кыдыкыгы. Адыгэ Республикэм ит кюджабэмэ кяхэхэу лэапкэ культурамрэ искусствэмрэ альэныкыоклэ Псэйтику сыдуштэу гэхэхэгэ инхэр ышынхылыэкыныгы? Шытхуэбэ кылызжыным сыда лэапсэ фэхыугэр?

ИлъэсипшI
пчъагъэкIэ
узэкIэIэбэжъмэ...

А лъэхъэнэ чыжьэхэм Псэйтыку музыкальнэ Iэмэ-псымэ иIу зи дэсыгъэп, пшынэ хэмытэу джэгухэр ашIыштыгъэх. Пхъэмбгъу пIокIэ кьабцэр ычыпытIукIэ нэбгыритIумэ алыгыгъ, фэшIы шьыпкэкIэ шIыгъэ бэц цыкIухэмкIэ кIэлэ ныбжьыкIэхэр ац теоштыгъэх, ордэ кьыдаIозэ, пчэгум кьышшоштыгъэх. Чэзыу-чэзыу хьатыкIом кIэлэ купхэр зэблихуштыгъэх.

КъуаджэмкӀӀӀ апэрэ пшын-
уагъэр ШӀуцӀӀ Дидыу. АпӀу
пхӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
ХыдзӀӀӀ ЗӀӀӀӀӀӀ. НӀужым ац
нӀмыкӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
Му-
зыкӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
кӀыштыгъӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
кӀай чыгӀӀӀ
пӀӀӀӀ ары. ПхӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
пӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
цӀыкӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
блы фӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ

чым ыштэщтыгъ, якIыхъагъэр
сантиметрэ 15, яшъомбгъуа-
гъэр сантиметри 8 — 10.

Шыумафэ
ихьакІэш

Псэйтыку джы зыдэщысым
зытЫсыгъэм кыщегъэжъа-
гъэу цыф кІуапІэхэу, зэІукІа-

Ахэджэго Мыхьамод, Кобл Юсыф, Ацумыжъ Юсыф, Устэкьо Юсыф, Устэкьо Ахьмэд, Ацумыжъ Исмахьил, Хьыдзэлл Ягуб, Ацумыжъ Сэфэрбий, нэмыкхэри. Нахьыбэръ кьаЮштыгыэхэр: Саусэрыкьо, Шэбатныкьо, Ашэмэз, Пэтэрэз яорэдхэр, «Кьоджэбэрдкьо Мыхьамэт игъыбз», «Тфы-

ГЪЭМИ ОРЭДЫР ЯГЪУСАГЪ ЧЭФ
КЪАРИТЭУ.

1936-р ильэсым Мыекьопэ
кьэлэ театрэм епхыгъэу ордэ-
кьэ! Ионымрэ кьэшъонымрэ
ядагыг ансамблэу зэхашэ-
гъагъэм зэо ужым аштэгъагъэх
Къадырыкьо Хьалимэтрэ Хьа-
омрэ. Хэта зымылэгъугъэр
Хьалимэт кьызэрэшъошты-

рихыштыгь. Ибрахимэ ыль-
кьо джабгъу пхъэнтIэкIу
льхъанчэм тет, пщынэр ыкуа-
шъо егъэкIугъ: загъорэ ла-
гъу къелэты, зэкIешы, къшшо
мэкъэм дахэр пщынэм кыргъ-
гэпшыкIултIукы. Абубэчыр
пхъэкIычитIур зэрэфау егъэл-
рышIэ, тхъэжъу егъэджэгукъ,
шъхъэкIафэ фишIэу пщынаом
исэмэгубгъукIэ щыт, мэкъэ
псыгъо шыабэкIэ пщынэм кы-
ригъэлорэ мэкъам дежъу.

Къоджэ
пшынаохэр,
орэдылохэр

МузыкэмкIэ училищхэр
кѳаухыгъэу е еж-ежбырэу
загъсагъэу пщынэо tlokl фэ-
диз Псэйтыку кыдэкIыгъ.
Анахъ IэпIасэхэм ащыщыгъэх
Лъэцэрыкьо зэш-зэшпхьухэу
Хъарун, Ким, Долэтхъан, Нухъ.
Лъэцэрыкьо Хъарунэ шькIэп-
щынэхэр, пхэкIычхэр, сырынэ-
хэр ышIыштыгъэх. А музы-
кальнэ Iэмэ-псымэхэри, пщы-
нэхэри Кими ышIыштыгъэх.
Ар зэлъашIэрэ пщынэуагъ,
Урысые Федерацием изаслу-
женнэ, АР-м инароднэ арти-
стыгъ.

Нэтхьо лăкъом пшынэуиш
кыхэкыгъ: Бирамхъан, Хъа-
рыет, Муслымэт; Коблхэм:
Гьуклэхъан, Минфэт, Нэфсэт.

Пэсэйтыку тиреспублики,
нэмык! чып!эхэми ашызэля-
ш!эхэу орэдыло ц!эры!охэр
кыдэк!ыг!эх: Ахэджэго Щэ-
бан, Сэмэгу Гошнаг!у, ахэм
к!ак!эл!ык!уаг!эх Устэк!о
Нух!э, Нэг!уцу Саид!э, Хыдзэл!
Санет, Уш!ыг! Белл!э. Еджа-
г!эх!эхэу шымыт!эхэу, ау орд-
к!э!оным!к!э!э!п!э!эс!ныг!э зы-
х!эх!эхэр к!уаджэм шап!уг!эх:
Ахэджэго Бирам, Х!ушт Иб-
рах!ым, Тыркоо Аюб, Л!э!э-
рык!о Адам, нэмык!эхэри. Ар-
тист ц!эры!охэри к!уаджэм
кыдэк!ыг!эх: Х!урым Мары-
ет, Ахэджэго Мэд!жыд, Устэк!о
Мых!эутар.

Зэклэмэ ацлэ кьеслуагъэн, артистхэр, оредылохэр, пшына-охэр, кьэшъуаклохэр бзу кьуа-джэм кьыдэклыгъэх. Зыцлэ кьеслуагъэхэми, кьесымылуа-гъэхэм ашыщхэми ядунай ахь-жыгып, ау кьоджэдэсхэм ашы-гъушпэхэрэп, ацлэхэр дахэклэ palo.

Пащэхэм
тащэгугьы

Культурэм ыльэныкьоклэ
мыш фэдиз еджагъэ кызы-
дэкIыгъэ шапсыгъэ къоджэ
цIыкIум иIофхэр непэ сыдым
тетыха? Хъхъоныгъэхэр илха,
хъауми зы чIыплэ ита? Къэ-
Iогъэн фаер зы: нахъыж-
хэм аныбжэ екъуш, загъэпсэ-
фынзэ мэтIысыжьых, щалъэм
ит псым хэхыс зпытэу, ау зи
хъмыгъэхъожы хъумэ, ззгорэм
уухышт. ПсэйтIукуи ар къе-
хъулэн ылэкIышт. Къуаджэм
культурэм и Унэ шылэжьэ-
жырэл, цIыкIу-цIыкIоу Тхьэм
къахильхъэгъэ тынхэр клосэ-
жынхэ альэкIышт. Культурэм
и Унэ тфашIышта, тфамы-
шIышта? Ауми тэгугъэ, «гугъэр
клэгъэкьон» аIуагъэшъ.

ХЪУЩТ Щэбан.

КУЛЬТУРЭМ И УНЭ АГЪЭПСЭОЛЪЭЖЬЫРЭП

**Заом ыпэки, зеоуж ильэсхэми культурэм фэлажээхэу
учреждениехэр зыдэтыгэ адыгэ кьуаджэхэр мэклэ дэдагь.
Ахэм Псэйтикуи ащыщыгь. Кьуаджэр унэгьуи 170-рэ
хьуштыгэ, цыфэу дэсыгээр 700 фэдизыгь.**

плэхэу, чэщныкыо нэс ащызэхэ-
хэу унэхэр дэтыгэх. Ахэр зи-
ехэм ячэупчьэхэри, яунапчьэ-
хэри цыфхэм афызэлухы-
гьагэх, хьаклэ кьуаджэм кы-
дахьэми, ахэм ащыц горэм
рагьэблагьэщыгьэ. Ащ фэдэ
унэхэм «хьаклэщ» зэря-
джэщыгьэхэр.

Хьушт Шыумафэрэ Псы-
гьорэ яунэ ащ фэдэ зэлюклэхэр
зыщыклорэмэ зэу ащышыгъ.
Лыжкымрэ ньюмрэ клэлипл
ялагъ, Хьалид, Исмахыл, Къа-
дыр, Рэщид. Яунэ къоджэ гъу-
нэм, къыблэм фэгъезагъэу
шытыгъ. Щагур цыф дэхэ-
дэклэу, унэр цыф ихэ-иклэу,
бэ ащызэблэкыштыгъэр. Пчы-
хьэр къызэрэсэу къуаджэм
ихьаблэхэм къарыкыхэти,
цыфыбэ хьаклэшым къеклү-
штыгъ: ахэр лыжыгъэх, клэ-
лэ лэтэхуагъэх. Хьаклэшым
иунитлуи, икоридори зэлъа-
убытыштыгъэх. Гъунэгъу шыу-
хэри, пшъашгъэхэри къызэлу-
клэштыгъэх къэбархэм, ор-
дыжкхэм ядэлунхэу, мэфэ юф-
шлэгъу къин ужым загъэпсэ-
фынэу.

Чыюпсыр дэгүү хьүмэ, ша-
гум дэсыштыггэх: нахьыжхэр
щысыштыггэх, ныбжьык1эхэр
зы бггүмк1э щытыштыггэх.
Псыгбо (Шыумафэ ишхьхэ-
ггүс) ггүнэгүү пшхьхьэхэр
илэпылэгбоу л1ыжхэр агаш-
хэштыггэх, ег1анэ кьоджэ кьэ-
бархэр кызыфалуатгэштыггэх.
Ащ нэужым анахь 1оф шхьхьа-
1эм — адыгэ оредыжхэм якэ-
1он даублэштыггэх. Зы нэбгы-
рэм оредыр кыыхидзэштыггэ,
л1ыжэ купур дежыуштыггэ.

Анахыбэрэ ижыбрэ адыгэ ордэзэр кыыхэздызэцтыггэр Ушыый КЫшыкыу арыгыгэ. КЫшыкыо кьоджэ ефэндыг, Иофшэныбэ ыгэцакэлэцтыг. Мэкэ дахэ илагэ, оредыжьэу, кьэбарыжьэу ышлэрэр бэдэдаг. Оредыр кызыхидзэрэм тыдэкли рэхат хьуцтыггэ, «бадзу быбырэм ымакэ зэхохы» зыфалорэм фэдаг.

Дежыуцтыгъэ лыжъхэр:

шалъэхэм яорэд», «Хьатх Мы-
хьамэт иорэд», ахэм анэмы-
кыби. НыбжыкГэмэ ащыцы-
бэр унэмэ арыфшцыгьэп, ша-
гум дэтхэу оредхэм ядэIушцы-
гьэх.

Орэд макъэхэм заІэтыштыг,
унэм имыфэжыхуэ пчъэ-
шхъханыгъупчъэ Іухыгъэхэм
къарыбыбыкІыштыгъэх, чы-
жзу-чыжзу жьым ылтэсыш-
тыгъэх. Орэдхэр къало къодыеу
щытыгъэхэп, атегушчыІашты-
гъэх, тарихуэу апылхэр къа-
Іуатштыгъ.

Къуаджэм культурум фэгъ-
зэгъ учреждение гори зыдъ-
мытыгъ лъэхъаным ныбжьы-
кIэхэр культурум фэлIугъан-
хэмкIэ, зекIокIэ-шэн дахэхэр
ахэлъхыгъэнхэмкIэ, адыгъ хэ-
бэ-зэхэтIыкIухэм афэгъэсгъэн-
хэмкIэ Шыумафэ ихакIэщ
щырекIокIыштыгъэ Iофтхьаб-
зэхэм мэхъанэшхо ялагъ, шIо-
гъэшхо къахыштыгъ. Аш нэ-
мыкI хьакIэщхэри къуаджэм
дэгтыгъх: Лъэцэркъо Хьа-
лидэ, ЕкьутэкI Аслъанбэч,
Ахэджэгэ Түршэ яехэр.

Орэд дахэм хэта езэщыгъэр?

Усэкло цэрылоу Жэнэ Кы-
рымызэ иусэмэ ащыщ горэм
мыш фэдэ гуцылэхэр Псэйты-
ку фэгъэхыгъэу хэтыгъ:

Пицынэхэр зыгъэгуыццИи,
Бзыум фэддэу орэд къэззы-
Иуи,

**ТхыдэЮтэным фэлази,
Псэйтыку къяуджэм бэу
дизи.**

Тэрээ усаком зыфиуагээр:
шапсыгээ кьоджэ шыкүм сэ-
наушыгээ зэфэшхьафхэр ах-
лээ, музыкэр шу альэгбоу бэ
кьыдэкигээр. Ахэм Песйты-
ку дахэкэ ёцлэ чыжьёу агээ-
лүгь.

Зооуж ильэс кыинхэми орэ-
дыр, кышьоныр, пщынэр кьод-
ждэдэхэм гъусэшлоу ялагэх.
Губгьом итыхэми, гъэпсэфы-
гьо вахьтэми, чэш зэхэс яла-

гээр? Пшэзшэ ишыгэ зэкү-
жыр кьашто хьумэ, ашлогэ-
шлэгонэу цыфхэр еплы-
цтыгэх. Хьаом бзылгыгэ
адыгэ шьаушор зызышилэклэ,
ээрэдахэм нахь дэхжы хьуш-
тыгэ, ыпкэ ишыгэ шыгы-
ныр кьедыкыгэм фэдэу пчэ-
гум кьызихьэклэ, Iэгу тео
мэкэшхор кьыдэуаештыгэ,
иклэрыклэу кьэшэжыныу
цыфхэр кьыклэблэуштыгэх.

Хялалмэт ыпкэ псыгэю мысысыхэу кыашьоштыгъ, ынаплэхэр едзыхыгъэу, ыльапэхэм атэгэу, игъусэ кIалэм диттэштыгъ. Ансамблэм кыхэкыжыи, икыуаджэу Псэйтыку иунагъокIэ кыызегъээзжыку, ыз джэгү химынуэ хьяр зIлэм адэжэ кIоштыгъэ. НыбжыыкIэхэм язекIокIэ-шыкIэхэм, якъэшъуакIэ алыпплэштыгъэ, агу химыгъэкIэу, афэсакыизэ яхэукъоныгъэхэр агуригъэюжыыштыгъ. НыбжыыкIэхэрыгъэдэIошъунхэу амалхэр иIагъэх.

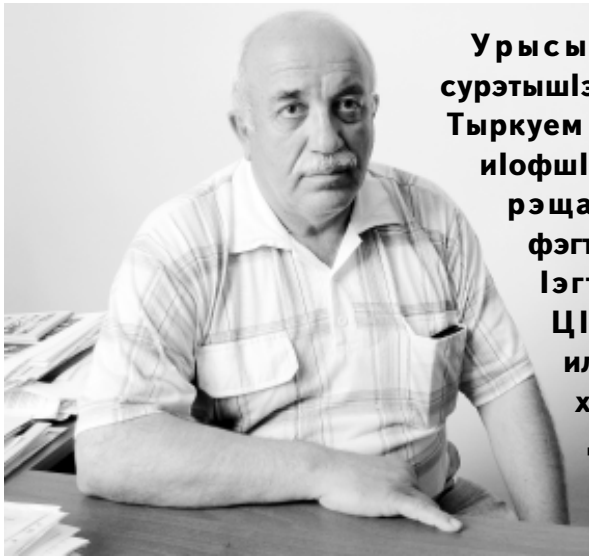
Къадырыкъохэм ащыщыгъ
Абубэчыри, кышагъэу, унагъо
иЭу щытыгъэп. Бзакоштыгъ.
Зы джэгү гори Iэгъо-блэгъум
итэу хинэщыгъэп. Тхэм кы-
хилъхьагъэу сэнэхьат хэлыгъ
— пхэкъIкычуагъ. А лъэхъан
чыгъэхэм Шапсыгъэ пщынэо
цIэрылоу ысыгъэр Джамырзэ
Ибрахым ары.

Ибраһимэ ынэмэ ерэггэ дэдэу альэггуштыг, охьтэ-уахьтэу кызылхыапэхэуи хуштыггэ. Ащ кыхэкыкыкэ «пшыныо нэшпур» алоги еджэ-штыггэх. Зы джэгү горэм нэлуас нэбгыритлур шызэ-фэхуи, бэрэ джэгүхэр зедашыг: Ибраһимэ пшынаоу, Абубэчыр пхэкылычаоу. Джаш тетэу нэшпурэ бзакомрэ зэгүсэхэу джэгүбэ ашыг, цыфыбэ агьэчэфыг. Етлани Абубэчыр зы сэнэхат хэлыг — ар пхэкылычым еозэ, пшы-нэм кыыриггэлорэ мэкьэмэ дахэмэ фэкьулаеу адежы-уштыг.

НэбгыритIумэ яджэгу шIы-
кIэ зэкIэ къекIуалIэрэмэ агу

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКІЭ

Исурэтхэр Стамбул кыыщагъэлыагъох

Урысыем инароднэ сурэтышлэу Къат Теуцожь Тыркуем зэрэщылагъэм, илофшлагъэ ащ кыызэрэщагъэлыагъорэм фэгъэхыгъэу гуцылэгъу тыфэхъугъ. Цыф цлэрылом ильэпкъ гупшысэхэм, икъэбархэм дунэе мэхъанэ зэралэм тагъэгушхуагъ.

— Стамбул и Адыгэ Хасэ итхъаматэу Нэгъой Яшар сыригъэблэгъагъ, — ело Къат Теуцожь. — Ишъхъэгъусэу Светэ Адыгеим шапугъ. — Сурэтышлэу цлэрылохэр зэхъахэм шыслэгъугъэх.

— Ацлэхэр кызошлэгъы-хэба?

— Анахъэу къахэгъэщынэу сызыфаер сурэтышлэу Озэл Ахьмэд. Ятэжъ Къунчыкхъахъаблэ

щыпсэуштыгъ. ЕгъэзыгъэкІэ хэкум икыжыгъагъ. Абхъазхэр, осетинхэр, Тыркуем инэмыкІ сурэтышлэхэр шылагъэх.

— Озэл Ахьмэд Адыгеим дэгъоу щашлэ. Ащ исурэтхэр Мыекъяуапэ, Ізкыб хэгъэгъухэм кыащэгъэлыагъохэу бэрэ кыыхэкІыгъ.

— Цыф гъэшлэгъон. Исурэтхэр гурылогъошлэх. Тилэпкъ фэгумэкІырэ сурэтышлэу слытагъэ.

— Тыркуем ичІыплэ дахэхэр зэбгъэлыгъунхэу игъо уифагъа?

— Заулэрэ Тыркуем сышылагъэми, сызэрэфаем фэдэу зыщысплтыхъанэу зыкІи игъо сифагъэп. Сурэтышлэхэм яакадемие сышылагъ. Ахьмэд ащ щырегъаджэх. Сурэтхэр Тыркуем зыгъэщэхэм, адыгэмэ зэхъащэгъэ зэхъахэм сыхэлэжыагъ.

— Сыда зытегушылэгъэхэр, бэрэ кыбгъурылауагъа?

— Адыгабзэм изэгъэшлэн, лъэпкъ шэн-хабзэхэр къэуухумэгъэнхэм атегушылэгъэх. Тыркубзэп, адыгабзэкІэ зэхъахэр зэррашагъ. Орэд кылауагъ. Къэбэртэе-Бэлыкъарым, Адыгеим яартистхэр хэлэжыагъэх. Еутыхмэ ащыщ кІалэу сызылулагъэм адыгабзэкІэ тхылхэр зэредзэкІыжыых.

— Библиотекачхуагъа?

— Бысымхэм Адыгэ Хасэм ибиблиотека, фэшъхъафхэми сачэгъагъ. Адыгеим итхакІомэ кыдагъэкІыгъэ тхылхэр шыслэгъугъэх. Лъэпцлэрышэ Исмахилэ Къунчыкхъахъаблэ зэрэщыщыри кыдалыгъи, итхылхэр библиотекэм зэрэчІалыхъагъэхэр

Озэл Ахьмэд кысфилотагъ. Къапэблэгъэ цыфхэр зэрагъэлыаплэхэрэр ащкІи кыдгурагъало ашлэигоу кысшыхъугъ.

— Теуцожь, Тыркуем сурэтхэр ныцагъэхэр кыыщагъэлыагъох. УилофшлагъэкІэ сыда цыфмэ янІо ншлэуагъэр?

— Адыгэ къэбархэр, дунаим тызэрэщашлэрэр сисурэтхэмкІэ къэсэлуатэх. Адыгэ мэхъанэу ялэм кыкІэупчІэх.

— Стамбул уисурэтхэр кыыщагъэлыагъох. «Нартурымр» Адыгэ Хасэмр ар зэхъащэгъ.

— Адыгэ Хасэр ары сурэтхэр кыызыщагъэлыагъохэрэр. Лъэпкъ гупшысэр нахышлэу цыфмэ алгъыдгъэлэсыным пае ащ фэдэ зэлулэхэр тищылагъэх, сурэтхэм якъыгъэлыгъонхэр лъэхъаным диштэу бэрэ зэхъащэхэ сшлэигоу.

— Уигъэхэлхэр кыбдэхъунхэу ифэтлэ. Тыркуем кыыщылэгъэгъугъэр нахъ игъэклотыгъэу кыптыжыгъынэу тыкызожэ.

— Дэгъу. Тхъауегъэпсэу. Сурэтым итыр: Къат Теуцожь.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ИЯ 20-РЭ ИЛЬЭС ИПЭГЪОКІ

ШукІэ агу къенэжыы

Адыгэ Республикэр ильэс 20 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ концертхэр, зэлулэгъу гъэшлэгъонхэр АР-м икъэралыгъо филармоние щызэхъащэх. Артист цлэрылохэр, зэлъашлэрэ творческэ купхэр кырагъэблагъэх. Искусствэм ишлуагъэкІэ лъэпкъ зэпхыныгъэхэр нахъ мэпытэх.

Филармонием исимфоническэ оркестрэ ихудожественнэ пашэу, Урысыем изаслуженнэ артистэу Петр Шаховым кыызэрэтилуагъэу, концерт пэпчъ искусствэм шызэлъашлэрэ цыфхэр зэрэхъащэхэрэм ишлуагъэкІэ пчыхъзэхъахъэр нахъ гъэшлэгъон мэхъух. Филармонием идиректор шъхъагъэу, УФ-м культурэмкІэ изаслуженнэ Іофышлэу, АР-м искусствэхэмкІэ изаслуженнэ Іофышлэшхоу Хъот Заур зэхъэщэн Іофхэр апыл, концертхэр зэрэкІохэрэм сыдигъуи зашегъэгъуазэ.

— Адыгеир лъэшэу сыгу рыхыгъ, дэгъоу кыыщыспэгъокІы-

гъэх, концертхэр кыызыгъэхуым, пчэгум заулэрэ сыкырагъэблэгъэжыгъ, сыгу кыздеІэу классикэм хэхъэгъэ произведениехэу программэм хэмытыгъэхэр къафезгъэлуагъэх, — къелуатэ пианист цлэрылоу Тимур Гасратовым. — Симфоническэ оркестрэм сыригъэсэуи, сизакъоуи фортепианэмкІэ произведениехэр къезгъэлуагъэх. Адыгеир сщымыгъушпэжышпэ гъолырымэ ащыщ... Сэ Германием сыщэпсэу, Одессэ сыщеджагъ.

Р. Шуман, Ф. Шуберт, нэмыкІхэми аусыгъэ фортепианэ музыкэр пчыхъзэхъахэм щыжынычыгъ. Музыковеду Шилько Иринэ зэхъ-

хэр дэгъоу зэришагъ.

— Тимур Гасратовым Іоф дэпшлэныр Іэшлэх, — ело оркестрэм скрипкэмкІэ орэдышгъор шызыгъэжынычырэмэ ащышэу, Адыгэ Республикэм культурэмкІэ и Министертвэ и Цыгъху тхылы бэмышлэу зыфагъэшпэшэгъэ Светлана

Митус. — Концертхэр сишлэныгъэ щыхъэгъэхъауагъ, сиклас ащ фэдэ зэхъахэмэ сахэлэжыагъ.

АР-м ия 20-рэ ильэс фэгъэхыгъэ пчыхъзэхъахъэр филармонием шылагъэкІуатэх.

Сурэтым итхэр: Тимур Гасратовымрэ Светлана Митусэр.

ИСКУССТВЭМРЭ СУРЭТЫШХЭМРЭ

Апэрэр къэзыхыгъэр Тульскэм щыщ

Ильэси 5 — 14 зыныбжыгъэм сурэтышхыныкІэ язэнэкъокъоу «Прикосновение к музыке» зыфилорэм икІлэххэр зэфахысысыжыгъэх. Шъолгыр музейхэм яІофышлэм ар зэхъащэгъ. АР-м и Лъэпкъ музей хагъэунафыкІырэ чІыплэхэр кыдэзыхыгъэхэм тыгъуасэ ащыфэгъушлуагъэх.

— ИскусствэхэмкІэ кІэлэцІыкІу еджаплэхэм защызыгъасэхэрэр зэнэкъокъум хэлэжыагъэх, — ело АР-м и Лъэпкъ музей иотдел ипашэу Сыджыхъ Маринэ. — Сурэт 15 тимудей кыыщыхэтхи, Глинкэ ыцІэ зыхырэ музейе Москва дэтым дгъэхъыгъагъэ. Сурэт 300-м кыыщыкІэрэп зэнэкъокъум кырахылагъэр. ОсэшІ купым Іофшлэгъэ 22-рэ кыыхыгъ. А пчъагъэм щыщэу Полина Шустовам апэрэ чІыплэр кыфагъэшпэшагъ.

Ящэнэрэ чІыплэхэр кыдэзыхыгъэхэри тикІлэеджакІомэ къахэкІыгъэх.

— Тульскэм иапэрэ гурыт

еджаплэ сыщеджэ, ильэси 5 хъугъэу сурэтхэм яшлэн сыпыл. Татьяна Сидоренкэр сикІэлэгъадж. ГъэзетымкІи «тхъауегъэп-

сэу» ащ есІожы сшлэигоу, — къелуатэ Полина Шустовам.

Лъэпкъ музейм иотдел ипашэу Надежда Бурмистровар зэнэкъокъум чанэу хэлэжыгъэ кІэлэцІыкІумэ, ахэр езыгъаджэрэмэ афэгъушлуагъ, щытху тхылхэр аритыжыгъэх.

Пшысэмэ афэгъэхыгъэ сурэтхэр Полина Шустовам ышлэнхэр икІас. Ыныбжы зылгыкІуатэкІэ искусствэм фыщытыкІэу фыриІэщтым непэ егупшысэ. Зэнэкъокъум хэлэжыагъэмэ апае кІэлэеджакІохэм музейм концерт кыыщыгъ.

Сурэтым итхэр: Сыджыхъ Маринэрэ апэрэ чІыплэр кыдэзыхыгъэ Полина Шустовамрэ.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЛЪ Нурбий.

Зэхъыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КыдэзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, Ізкыб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шъхъалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр АУЛБЭ Руслэан

Редактор шъхъалэм игуадзэр — пшъэдэкІыжы зыхырэ секретары ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкІыжы зыхырэ секретары НЭПШЭКЪУЙ Заур

Редакциер зыдэщыІэр:
385000,
к. Мыекъяуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжы зыхырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыплэ гъэлорышлэпІ, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхаутыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
к. Мыекъяуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр 5127

Индексхэр 52161

52162

Зак. 1588

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэх уахъэр
Сыхъатыр 18.00